

1068
POS IDEGENNYELVŐ KÖNYV

VINERI 30 NOIEMBRIE 2001 • ANUL LI NR. 48

FOAIA

FONDAT ÎN 1951

românească

ADORNAT

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA



www.foaia.hu / foaia@matavnet.hu

ANUL 2001 - ANUL BRÂNCUȘI



CALENDAR ORTODOX

3 decembrie, luni – Sf. Prooroc Sofonie; Cuv. Ioan Sinaitul, episcopul Coloniei.
4 decembrie, marți – † Sf. Mare Mc. Varvara; Cuv. Ioan Damaschin.
5 decembrie, miercuri – † Cuv. Sava cel Sfințit; Sf. Mc. Anastasie; Cuv. Nectarie.
6 decembrie, joi – † Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei. (Dezlegare la pește)
7 decembrie, vineri – † Sf. Mc. Filofteia de la Curtea de Argeș; Sf. Ambrozio, episcopul Milanului.
8 decembrie, sâmbătă – Cuv. Patapie și Sofronie, episcopul Ciprului. (Dezlegare la pește)
9 decembrie, duminică – Zămisirea Sfintei Fecioare de către Sfânta Ana; Proorocița Ana. Duminică a 27-a după Rusalii (Tămăduirea femeii gârbove).

AGENDĂ

3 decembrie

1880 – Prințul *Ferdinand* de Hohenzollern, nepot de frate al lui Carol I, este desemnat moștenitor prezumtiv al tronului României.

1919 – s-a stins din viață pictorul francez, *Pierre Auguste Renoir*.

1937 – s-a stins din viață poetul *József Attila*.

1991 – a murit filosoful *Petre Țuțea*.

4 decembrie

1791 – a apărut primul număr al celui mai vechi tabloid de duminică din lume, ziarul britanic *Observer*.

1987 – a murit, la Sibiu, filosoful *Constantin Noica*.

5 decembrie

1974 – moare, la București, scriitorul *Zaharia Stancu*.

1791 – a murit compozitorul austriac *Wolfgang Amadeus Mozart*.

6 decembrie

1894 – s-a născut pictorul *Henri Catargi*.

1973 – s-a stins din viață, la Paris, scriitoarea *Martha Bibescu*.

7 decembrie

1863 – s-a născut compozitorul italian de operă, *Pietro Mascagni*. Cea mai renumită operă: „Cavaleria rusticana”.

8 decembrie

1846 – se inaugurează noul local al *Bibliotecii române din Paris*, care va deveni sediul Societății studenților români.

1876 – se naște, la Ivesți (Galați) scriitoarea *Hortensia Papadat-Bengescu*.

1921 – s-a născut la Giula, *Teodor Misaroș*, vicar episcopal al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria.

1980 – *John Lennon* este asasinat la New York.

1997 – moare, la București, *Marin Sorescu*, poet, romancier, dramaturg, eseist.

9 decembrie

1846 – în Sala Mamolo din București are loc primul concert al lui *Franz Liszt* susținut pe meleaguri românești.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Constantin Brâncuși în atelierul său

Pregătiri pentru alegeri la Chitighaz

În urma demiterii primarului *Gheorghe Gulyás* și a autodesființării Consiliului local din Chitighaz, Biroul Național Electoral a stabilit data alegerilor interimare pe 16 decembrie. La 23 noiembrie a expirat termenul desemnărilor, după care se cunoaște lista celor 28 de candidați pentru locurile de consilieri, dintre care numai doi,

„Politica limbii și minoritățile”

Institutul Europa din Budapesta și Institutul de Germanistică a Universității ELTE organizează o conferință pe tema „Politica limbii și minoritățile naționale”, la care cuvântul de deschidere va fi rostit de *Glatz Ferenc*, președintele Academiei Maghiare de Știință. Întâlnirea se va desfășura în ziua de 4 decembrie 2001, cu începere de la ora 10.00.

Gheorghe Istin și *Magdalena Gulyás Szabó*, pornesc la alegeri ca români. Doi sînt și candidați pentru postul de primar al co-

munei. Fostul conducător al comunei, *Gheorghe Gulyás* va concura cu *Petru Rózsavölgyi*.

Șt. Crâsta

Biserici privilegiate

Cu scopul sprijinirii activităților preoților de la sate, începând cu 1 ianuarie 2002, statul maghiar va majora salariul preoților din comunele cu o populație sub 5 mii de locuitori. Preoții din aceste sate vor primi de la anul un salariu mai mare cu 20-30 de mii forinți pe lună. Se vor putea bucura de majorarea salariilor preoții bisericilor catolice, reformate și evanghelice. Îmbunătățirea condițiilor de trai privește peste 3 mii de preoți de la aceste trei biserici, rezervându-se pentru acest scop din bugetul țării 1,3 miliarde de forinți. Subvenția va fi expediată

pentru bisericile în cauză, conducerea cultului având dreptul să diferențieze majorarea salariilor cu 20 sau 30 de mii de forinți, asigurându-se dreptul la subvenționarea din acest supliment și a personalului care se ocupă de catehizarea copiilor. În cazul bisericii evreiești, a căror comunități au dispărut din sate, se va asigura o subvenție majorată pentru renovarea și întreținerea cimitirelor lor din comunele mici. *Balogh Zoltán*, consilierul primului ministru în problemele cultelor, conform informațiilor culese din presă, nu exclude ca să se discute cu timpul și despre majorarea salariilor preoților bisericilor ortodoxe sau a pasto- rilor bisericii baptiste cu servicii la sate. -an-

APEL

Oficiul Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria solicită și pe această cale autogovernările minoritare, asociațiile și organizațiile civile din rîndul minorității române din Ungaria să facă propuneri cu privire la conferirea distincției

„PENTRU ROMÂNII DIN UNGARIA”

precum și a distincției

„PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNTUL ROMÂNESC DIN UNGARIA”,

ambele fondate de AȚRU.

Propunerile trebuie să conțină datele și activitatea persoanei sau comunității recomandate.

Propunerile pot fi înaintate pe adresa:

Oficiul AȚRU, 5700 Giula, str. Eminescu nr. 1.

Termen: 15 decembrie 2001.

Giula, 26 11. 2001

Oficiul AȚRU

Conferință istorică la Budapesta

Centrul Cultural al României vă invită, marți, 4 decembrie 2001, la orele 18.00, la conferința „România în context european la sfîrșitul anului 1918”, susținută de prof. univ. dr. *Vasile Vesa* de la Facultatea de Istorie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Conferința va fi urmată de un cocktail.

La mulți ani!

Profesoara *Mihaela Bucin (Geni)*, „gonită de clipa stării pe loc”, trăiește în Ungaria din 1990, integrîndu-se foarte bine în societatea ungară și în comunitatea românilor din țara noastră. Nu a sosit cu „mîna goală”, ci cu o pregătire profesională vastă pe care o valorifică în calitate de referentă a unui număr impresionant de publicații, ca cercetătoare, redactoare a revistei „Conviețuirea” și profesoară de literatură și cultură românească la Catedra de română din Seghedin. Cu ocazia zilei de naștere din 30 noiembrie îi dorim sănătate, succese și satisfacții în activitatea științifică și instructiv-educativă!

Profesorii și studenții Catedrei de română din Seghedin

Diriginta noastră – veșnic tînără – își sărbătorește ziua de naștere la 1 decembrie. *Maria Gurzău Czeglédi* este originară din Micherechi și este profesoară la Liceul N. Bălcescu de la începutul anilor '80.

De mai bine de trei ani ne este atît dirigintă, cît și mentor, care ne predă nu numai cunoștințe de specialitate, ci ne oferă și lecții de omenie și de ținută demnă în viață. Este pentru noi un exemplu viu. Orele ei de română și maghiară vor fi pentru noi întotdeauna un bagaj de cunoștințe prețios. Îi dorim multă sănătate, fericire – și încă mulți elevi buni, recunoscători, cum sîntem noi!

Clasa a IV-a a Liceului Românesc din Giula

„Domn, Domn, să-nălțăm!”

Aproape de necrezut: „Pro Musica”, corul românesc din Giula a sărbătorit săptămîna trecută zece ani de la înființare. Aniversarea a prilejuit un minunat concert coral, la care au evoluat trei coruri de excepție: corul giulan, condus de maestrul Gheorghe Flueraș și „fratele geamăn”, formația „Emil Montșia” din Arad, sub aceeași baghetă, a treia formație fiind corul „Preludiu” din București, condusă de maestrul Voicu Enăchescu. Puțin, prea puțin la număr, publicul răzlețit prin sala frumoasă a Centrului Cultural a putut fi de față la o adevărată minune, acum în preajma sărbătorilor de iarnă, cînd cele trei formații, fiecare de altă componență, cu alte valențe vocale și alt reperoriu, au fermecat ascultătorii. În principiu, cele trei formații au cîntat colinde și cîntece de Crăciun. Dar fiecare cor a atins coarde sensibile aparte, fiecare cor a intonat alte colinde, fiecare cîntăreț a dovedit alte calități vocale. Din concert s-a desprins o înaltă ținută a cîntăreților, disciplină creatoare și armonie desăvîrșită. Un merit incontestabil îl constituie întocmirea repertoriului, în care cei doi maeștri și-au dovedit iarăși priceperea. Dar dacă cineva ar



La moment de aniversare

Au trecut deja 10 ani de cînd în peisajul cultural al românilor din Ungaria și-a făcut apariția Corul „Pro Musica” din Jula.

Zece ani de cînd iubitorii genului beneficiază periodic de răsfațul audierii unor bucăți corale – cîntece sau colinde – al căror conținut și linie melodică pătrund în adîncul ființei umane, redînd echilibrul și liniștea sufletească deseori agresate de complexitatea existenței cotidiene.

Zece ani de cînd pregătirile pentru întîmpinarea marii sărbători a nașterii mîntuitorului sunt, an de an, marcate de încărcătura emoțională a colindelor atît de îndrăgite în interpretarea Corului „Pro Musica”.

Ansamblul coral din Jula s-a integrat atît de armonios în viața culturală a românilor din Ungaria, încît nu putem imagina un moment important în existența comunității fără prestația acestuia.

Pe parcursul deceniului, „Pro Musica” și-a îmbogățit substanțial repertoriul și a perfecționat stilul interpretativ, ajungînd ceea ce este astăzi – o formație corală cunoscută și prețuită. A prezentat spectacole remarcabile nu numai în centrele românești din țara de origine, ci și în alte părți ale Ungariei, în Italia și mai ales în mai multe localități din România. Peste tot a impresionat profesionalismul corului, stilul interpretativ, frumusețea și varietatea repertoriului.

„Pro Musica” a pătruns în elita ansamblurilor corale, a participat la festivaluri și concursuri internaționale, bucurîndu-se peste tot de aprecieri și elogii. A inițiat o adevărată mișcare corală în beneficiul etniei. Datorăm formației corale din Jula privilegiul de a urmări „acasă”, spectacole de excepție ale unor ansambluri corale

de prestigiu, cum ar fi „Preludiu” din București (unul dintre cele mai apreciate din Europa), „Emil Montșia” din Arad, „Orfeu” din Curtea de Argeș, Corul Universității din Timișoara, Corul Universității din Oradea, „Doina” din Hunedoara, spre a numi numai cîteva dintre corurile care au concertat în fața minorității române din Ungaria.

Pentru serviciile aduse comunității românilor din Ungaria, se cuvine să ne exprimăm admirația, recunoștința și stima față de toți componenții corului „Pro Musica”. Ca tot ceea ce este merit să dăinuie existența acestei formații corale impune multă muncă și chiar sacrificii. Știm că pentru a ajunge la marea performanță, la interpretarea armo-

Fără a abdica de la cele afirmate cu privire la meritul fiecărui membru al ansamblului, să ne fie permis a sublinia rolul a două personalități de numele cărora se leagă destinul și performanțele corului giulan. Inițiativa înființării a aparținut cunoscutului artist plastic și animator cultural Ștefan Oroian, de a cărui nume se leagă și realizarea legăturilor cu formații corale din România, precum și cunoașterea peste hotare a corului românesc din Jula.

Performanțele de excepție ale corului „Pro Musica” sunt în mod firesc legate de activitatea, talentul și omnia omului de cultură care este profesorul Gheorghe Flueraș. Nu vom reuși niciodată să exprimăm prin cuvîntul scris sau vorbit

Corul „Preludiu”



fi crezut că un concert axat pe cîntece de Crăciun va fi monoton, acela s-a înșelat. Căci fiecare colindă s-a bazat pe alte construcții melodice, pe alte ritmuri, cînd cu text biblic, cînd apocrif, cînd pe prelucrări rafinate, cînd pe texte de inspirație folclorică. Această varietate a dovedit pe de-o parte bogăția infinită a acestui gen de creație muzicală, dar pe de altă parte, marea competență a maeștrilor, care au ales cu mult rafinament cele mai frumoase nestemate ale genului, în conformitate cu nivelul fiecărui cor. Firește, cîntecul a răsunat în primul rînd spre cinstirea giulanilor, dar împreună cu ei au sărbătorit toți cei care au fost de față și s-au unit în suflet cu cîntăreții.

Corul „Emil Montșia”



În noaptea de după concert am avut un vis straniu: niște fete înalte, mlădioase, cu ie albă, interpretînd un cîntec mut, s-au unduit în dangătul clopotelor, preaslăvind-l pe Domnul în fața unei mulțimi imense, cîteva cîntărețe în rochii vișinii, dantelate, s-au prins de mîna cu altele, în bluze albe, plîngîndu-și dorul după Romagna mia, unde nu puteau ajunge în turneu, doi dirijori, ca două marionete uriașe, dirijau cu gesturi de magicieni, fără a putea scoate iepurele din joben, iar cîțiva bărbați în zacouri de culoare sîngerie stăteau lîngă un pick-up, ascultînd cu satisfacție „Am venit să colindăm”, de pe primul CD al corului „Pro Musica”...

Edda Illyés



La mulți ani, „Pro Musica”!

nioasă a fiecărei piese corale sunt necesare multe ore de repetiții, uneori istovitoare. Știm că protagoniștii corului spre a participa la repetiții nu numai că renunță la confortul unor seri în căminul propriu, dar își amână sau chiar neglijează uneori treburi personale. Singurul beneficiu pentru eforturile depuse de către inimoșii membri ai corului giulan îl constituie satisfacția lucrului bine făcut, emoțiile transmise spectatorilor și aplauzele acestora.

recunoștința și admirația față de personalitatea de excepție a acestui muzician și animator cultural, care obține performanțe aproape de neimaginat în domeniul muzicii corale.

La moment de aniversare dorim corului „Pro Musica” viață lungă, succese remarcabile și în viitor, iar aplauzele spectatorilor să fie pe măsura măiestriei cu care sunt interpretate minunatele cîntece și colinde.

Andrei Oancea,
consul general al României
la Seghedin

Prezidiul AȚRU a decis în diverse chestiuni

Vineri, la 23 noiembrie, prezidiul Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria s-a întrunit pentru a discuta următoarele teme: raportul AȚRU despre evenimentele din ultima perioadă, valorificarea acțiunilor MOL, ancheta Controlului Financiar de Stat la AȚRU, acordarea unor distincții, comandarea obiectelor de artă cu emblema autoguvernării, modificarea Legii Minorităților, neînțelegeri în Consiliul Editorial. De data aceasta la ședință au fost de față 16 membri ai prezidiului.

Primul punct de pe ordinea de zi a fost darea de seamă a președintelui Traian Cresta, raportând despre evenimentele la care a luat parte și care au fost organizate de autoguvernarea pe țară. S-a hotărât încă la ședința din septembrie de la Cenadul Unguresc că AȚRU va pune în valoare acțiunile MOL. S-a făcut o tranzacție, valorificând cele 16 mii de acțiuni MOL pe 67 milioane forinți. Din acești bani, 50 de milioane au fost depuși la o bancă, care asigură un venit garantat de 9,5-10%. Din acest venit, începând din anul viitor, AȚRU vrea să sprijine, printre altele, autoguvernările românești din Ungaria care nu primesc fonduri din alte surse.

Continuând darea de seamă, președintele a raportat despre ancheta Controlului Financiar de Stat din perioada 4-10 septembrie, care a apreciat drept bună funcționarea economică și financiară a AȚRU.



Prezidiul a adoptat propunerea ca în afară de distincția „Pentru românii din Ungaria” să fie oferită o distincție specială și pentru pedagogi.

În continuare, s-a dezbătut problema modificării Legii Minorităților. Membrii prezidiului au căzut de comun acord că autoguvernarea românească nu mai poate schimba nimic în această lege, însă ar trebui cel puțin să-și exprime dezacordul față de modificările de lege. Concepția ei trebuie înaintată la Comisia Parlamentară pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte, la Oficiul pentru Minorități, la Ministerul Justiției și la comisarul pentru drepturile minorităților.

La ședință s-a mai votat comandarea anumitor obiecte de artă cu emblema autoguvernării, pentru a le dăruia cu anumite ocazii festive, ca un simbol al AȚRU.

Aceste obiecte urmează să fie realizate de artiști români din Ungaria.

La capitoul diverse, președintele Traian Cresta, împreună cu vicepreședintele Gheorghe Gros și Tiberiu Iuhas, șeful oficiului AȚRU, și-au exprimat nemulțumirea de felul în care funcționează Consiliul Editorial. Domnul Gros a accentuat că reprezentanții autoguvernării în acest consiliu trebuie să întocmească un statut pe baza și în conformitate cu majoritatea lor numerică.

R. Ruja

După cea de-a doua ședință a Consiliului Editorial

Probleme nelămurite referitoare la presa scrisă

Acum un an am putut asista la războiul presei scrise românești din Ungaria. Miza a fost posesia Foii românești, mai precis, dreptul de a edita presa scrisă. Uniunea Culturală, în calitate de gazdă a Foii, s-a confruntat cu Autoguvernarea pe Țară pentru scoaterea singurului săptămânal românesc. În final, prin intermedierea Curatorului Fundației Publice pentru Minorități, cele două organizații pe țară au semnat o înțelegere, conform căreia Foia rămâne și pe mai departe proprietatea UCRU, dar numai cu anumite condiții. Organizația civilă va trebui să înființeze un Consiliu Editorial, care să asigure și reprezentanței pe țară acces la gospodărirea și munca de specialitate din cadrul redacției, dar să și obiecteze în cazul unor scrieri concrete.

La 22 noiembrie s-a ținut cea de-a doua întâlnire a membrilor Consiliului Editorial, compus din trei reprezentanți ai AȚRU și doi din partea UCRU. Cea mai importantă preocupare a constituit-o majorarea competențelor în activitatea Foii românești.

„La ședință ni s-a prezentat un proiect de funcționare – ne spune Tiberiu Iuhas, șeful oficiului AȚRU, membru în Consiliul Editorial –, dar noi am cerut drepturi mai mari, care ar asigura independența Foii românești. Dacă am obține competențe în plus, s-ar putea înființa un Consiliu format din mai multe organizații pe țară, respectiv din rîndul sferei civile. Astfel am putea ajunge la o situație când Foia nu ar mai fi proprietatea unei singure organizații, ci ar deveni independentă și în activitatea acesteia nu s-ar putea băga nici Autoguvernarea, nici Uniunea. La ora actuală acest lucru nu este posibil.”

La întrebarea care ar fi aceste competențe, care deocamdată nu sînt asigurate în proiectul de funcționare elaborat de UCRU, șeful oficiului AȚRU a declarat că ar fi prea devreme

să înșire amănunte. Oricum, AȚRU, pe baza proiectului amintit, în timp de maximum zece zile va elabora un alt material, care să conțină competențele solicitate. „De acest lucru este nevoie, pentru că delegații UCRU nu sînt de acord cu înființarea unei Societăți de Interes Public. Atunci noi trebuie să asigurăm comisi-ei deja existente mai multe drepturi. Oricum, pot să zic că cele două părți înțeleg contractul semnat de cei doi președinți în două feluri.”

Președintele Uniunii Culturale consideră că organizația civilă are responsabilități față de buna funcționare a Foii românești. Dr. Ioan Ciotea e conștient de faptul că Uniunea are obligații, care provin din decizia Adunării Generale a UCRU. „Noi, delegații Uniunii în Consiliul Editorial, nu avem altă posibilitate, trebuie să ținem la poziția forului nostru suprem. Adunarea Generală, constituită din 17 asociații locale, nu ne-a împuțenicit să acordăm Consiliului Editorial competențe suplimentare. Acesta poate funcționa exclusiv conform protocolului pe care l-am semnat împreună cu Traian Cresta, președintele AȚRU. În spiritul acestui document, Autoguvernarea pe Țară are dreptul să cunoască gospodărirea Foii și să facă observații dacă nu este mulțumită cu conținutul săptămânalului. Bugetul Foii a fost obținut de UCRU prin concurs, prin urmare noi răspundem pentru bunul mers al lucrurilor și nu un organ consultativ. La ora actuală, AȚRU nu poate interveni mai mult în munca redacției de la Giula.”

Președintele Uniunii este pesimist în legătură cu soarta propunerilor Autoguvernării pe Țară care, evident, tind spre depășirea drepturilor consultative. „Sigur că vom discuta despre aceste propuneri, dar Comisia Editorială nu are dreptul să modifice înțelegerea celor doi președinți. AȚRU se poate adresa numai prezidiului UCRU cu această intenție, dar și acesta, la rîndul său, trebuie să țină cont de decizia Adunării Generale.”

T. Boca

Kaltenbach: Trebuie rezolvată criza de legitimație a autoguvernărilor minoritare

Comisia pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte a Parlamentului de la Budapesta a votat săptămîna trecută despre înaintarea Adunării Naționale a mișcării modificării Legii Minorităților și a Legii Electorale cu privire la alegerea autoguvernărilor minorităților. Necesitatea modificării acestor legi a fost susținută și de către ombudsmanul minorităților. Dr. Kaltenbach Jenő și-a expus poziția la ședința din 29 octombrie 2001 a Comisiei parlamentare ad-hoc însărcinată cu elaborarea modificărilor legilor în discuție. Kaltenbach consideră rezolvarea crizei de legitimație a autoguvernărilor minorităților drept una dintre cele mai urgente sarcini.

„Experiențele acumulate în țară și în străinătate în acest domeniu m-au întărit în con-

vingerea că sistemul de alegere a autoguvernărilor minorităților în actuala formă este nepotrivit, juridic inadmisibil, prielnic pentru cele mai grave abuzuri. Cred că, pur și simplu, ar cade la un control constituțional. Rezolvarea acestor probleme le consider necesare, indispensabile. Pînă cînd nu vom așeza autoguvernările minorităților pe o bază de legitimație clară, vom avea de-a face cu un deficit substanțial, aș putea spune hotărîtor, în această problemă importantă. Am ajuns la punctul să cred că nici o argumentație sau vre-un motiv serios sau mai puțin serios, care amînă luarea de poziție, nu poate fi admis și nu este paritativ cu daunele generate prin amînarea rezolvării acestor probleme” – consideră Kaltenbach.

După comisarul parlamentar al drepturilor naționalităților, atît timp cît nu se

rezolvă aceste probleme, autoguvernările minorităților vor avea și în continuare un „statut plutitor, nesigur”. Lămurirea acestei situații este absolut necesară și pentru rezolvarea problemelor legate de crearea sistemului instituțional al autonomiei culturale a minorităților.

Cu toate că Comisia parlamentară a înaintat plenei motiunea modificării legii minorităților, chiar fără susținerea acesteia de către toate autoguvernările pe țară ale minorităților, există prea puține șanse ca modificările să fie dezbătute și adoptate în Adunarea Națională. Alegerea noului Parlament va fi în primăvara anului 2002, iar alegerile locale, inclusiv alegerile autoguvernărilor minorităților, se vor ține în toamna viitoare.

(Etnonet)

La al XI-lea simpozion științific de la Giula

Prelegeri variate, public numeros

Cea de-a XI-a ediție a Simpozionului Științific, organizat de Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria în zilele de 24-25 noiembrie a reușit să publice, să dezvăluie și după un deceniu evenimente istorice, valori culturale și folclorice din trecutul românilor din Ungaria. Cele 12 prelegeri prezentate în două zile, au atins, în primul rând, probleme de limbă, istorie, etnografie, religie. Lucrările au fost expuse de cinci cercetători din România și șapte specialiști din Ungaria.

Din an în an, etnografii și istoricii noștri, respectiv oaspeții sosiți din țara-mamă – prin cercetarea trecutului și înțelegerea prezentului – încearcă să definească cât mai exact locul și rolul naționalității române din Ungaria. Printr-un șir de întrebări, dr. Maria Berényi a dorit să trezească atenția auditoriului, meditănd în cuvîntul de deschidere asupra următoarelor probleme: „*Vorbim noi, oare, limba pe care o vorbeau strămoșii noștri? Trăim, oare, fiind călăuziți de valorile respectate de strămoșii noștri? După valorile pentru care au trăit, au luptat, au muncit și, uneori, și-au dat viața? Sîntem, oare, așa cum și-au dorit strămoșii noștri să fim? Nu. Nu sîntem deloc așa. Nu, nu sîntem așa cum și-au închipuit strămoșii noștri cîndva. Însă, chiar și așa, sîntem ceea ce a fost mai important pentru ei: sîntem urmașii lor. Urmași animați de o conștiință de urmași, de respect pentru predecesori. Le evocăm cu mîndrie virtuțile și meritele, dorim să le atenuăm greșelile, scăpările, păcatele. O societate fără rădăcini, fără o judecată neîncetat reluată asupra trecutului, este o societate condamnată la dispariție. Nu este însă de ajuns să-ți întrefii memoria, să cunoști trecutul, pentru ca să poți clădi pe el prezentul, dar cunoașterea e necesară pentru a înțelege, a acționa în cunoaștință de cauză.*”

Varietatea subiectelor pregătite pentru cel de-al XI-lea simpozion de la Giula ne-a ajutat să ne cunoaștem mai bine valorile trecutului, ne-a făcut să înțelegem că trebuie să prețuim mai mult ceea ce mai avem și, poate, pe toți cei care am fost de față (sală plină în ambele zile!) ne-a făcut să ne gîndim și la viitorul românilor, trăitori pe teritoriul Ungariei.



Liana Pop, Cluj:

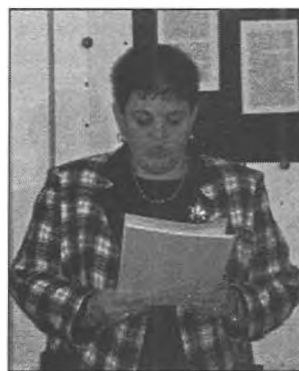
Lingvista din România, autoare a mai multor manuale și cărți de limbă română (printre care și volumul „Româna cu sau fără profesor”) a prezentat o prelegere despre descriptivul limbii române. O noțiune interesantă ni s-a părut așa-numitul „pașaport lingvistic”, însemnînd acel bagaj de cunoștințe de limbă cu care o persoană „iese” în lume. Pașaportul nostru lingvistic va însemna totalul acelor cunoștințe de limbă (orice limbă), cu care ne putem înțelege într-o comunitate străină.

Maria Marin, Cluj:

Cercetătoarea clujeană a vorbit publicului despre importanța cercetării graiurilor românești din Ungaria. În perioada 1993-99, a făcut mai multe deplasări în localitățile populate de românii din țara noastră, înregistrînd starea limbii române. În satele și orașele cercetate (Micherechi, Otlaca-Pustă, Chitighaz, Săcal, Apateu, Bedeu, Bătania, Giula, Cenadul Unguresc) în cele mai mul-



te cazuri a trebuit să constate că numai generația vîrstnică și cea mijlocie mai folosea limba română. Prin înșirarea particularităților limbii vorbite de românii din Ungaria, prezentînd și multe exemple culese pe teren, doamna Marin a accentuat că studierea acestei situații este foarte importantă. Un exemplu grăitor pentru comunitățile românești din Bihor, unde în ultimele decenii, ultimii ani pierderea limbii materne s-a accelerat și mai tare, a fost cules la Apateu, care transmite și un mesaj despre starea identității noastre: „Cînd aud muzică românească și sîngele se clătește în mine”.



Stela Nicula, Giula:

Profesoara Liceului N. Bălcescu ne-a introdus în atmosfera satului tradițional, care în trecut a dispus (în unele locuri dispune și azi) de o mare spiritualitate și

profunzime creatoare. În prelegere a căzut un mare accent pe întîmplările autentice din viața satului, în special a locului natal al cercetătoarei, Chitighazul, precum și din Aletea și Otlaca-Pustă. Aceste povestioare caracterizează puternic lumea tradițională a satelor. Personaje ca popa, țiganul, bețivanul, etc., sînt cele mai cunoscute figuri ale acestor întîmplări. Conviețuirea diferitelor etnii, la fel, oferă situații hazlii. Șirul povestirilor cu numeroase învățăminte, care de cele mai multe ori au făcut ascultătorii să zîmbească, a fost încheiat de Stela Nicula cu un gînd care ne-a făcut să ne amintim cu toții de strămoșii noștri, de oamenii de la sate: „Am dorit să-mi aduc aminte prin această lucrare de mama mea...”

Maria Gurzau Czeplédi, Giula:

Chiar și titlul prelegerii profesoarei giulane ne-a făcut să fim curioși la subiect: moartea ca o taină a nunții în folclorul românilor din Ungaria. Din fericire, în ultimele decenii la noi doar rareori se întîmplă ca un tînar să moară, dacă nu e grav bolnav, înainte de vreme, înainte de a se căsători. Dar în prima jumătate a acestui secol și prin satele românești din Ungaria au fost foarte multe cazuri cînd sătenii s-au dus la înmormîntarea unui tînar. „Nunta mortului” sau „nunta postumă” se făcea la acei tineri, care au murit neînsurați sau nemăriți. Aceste evenimente triste au conținut și multe elemente care se practicau în primul



rînd la nunți, de ex. s-au pus în sicriu textile populare pregătite pentru viitoarea mireasă, etc.

„Nunta mortului” a inclus foarte multe elemente nefirești, așa cum nici să mori de tînar, necununat, nu este un lucru firesc.



Corneliu Sigmirean, Tîrgu-Mureș:

Distinsul profesor, vicepreședinte al Fundației „Gojdu” din Sibiu, a făcut o amplă trecere în revistă a marilor personalități din Transilvania, care, în anii tinereții și-au întemeiat formația intelectuală la instituții superioare din Ungaria. Mulți tineri ardeleni au studiat la academiile din Pesta și Bratislava, dar și la alte centre universitare, primind o pregătire temeinică. Și dacă pînă acum am fi crezut că la Budapesta s-au format mai ales intelectuali cu înclinații umane, profesori, ziariști, scriitori, studiul doct ne-a dovedit cîți medici și ingineri români cu calități excepționale au studiat în capitala Ungariei. Mai mult chiar: cîțiva dintre ei au rămas la aceste instituții drept cadre didactice, chiar șefi de catedră sau întemeietori de discipline aparte. Și încă un amănunt de curiozitate: cinci dintre viitorii prim-miniștri ai României au fost, la fel, studenți la Budapesta.

(Continuare în pag. a 10-a)



Vesellie în Casa Domnului

„...Îi voi aduce la muntele Meu, cel sfânt, și-i voi umple de veselie în Casa Mea de rugăciune. Arderile lor de tot și jertfele lor vor fi primite pe altarul Meu, căci Casa Mea se va numi o casă de rugăciune pentru toate popoarele.” (Isaia 56:7)

Locul cel mai important pentru un creștin pe pământ este Casa lui Dumnezeu. De aceea, din vremurile strămoșesti oamenii au încercat să construiască un templu, o biserică într-un loc important din localitatea respectivă, pentru ca să fie vizibilă, atrăgătoare pentru toți din acea localitate. Așa apreciază și chititghăzenii. De fiecare dată, a merge la biserică, la casa de rugăciune, unde se adună „poporul sfânt” este o sărbătoare, fie în timpul săptămânii, fie duminică, fie o sărbătoare specială creștină.

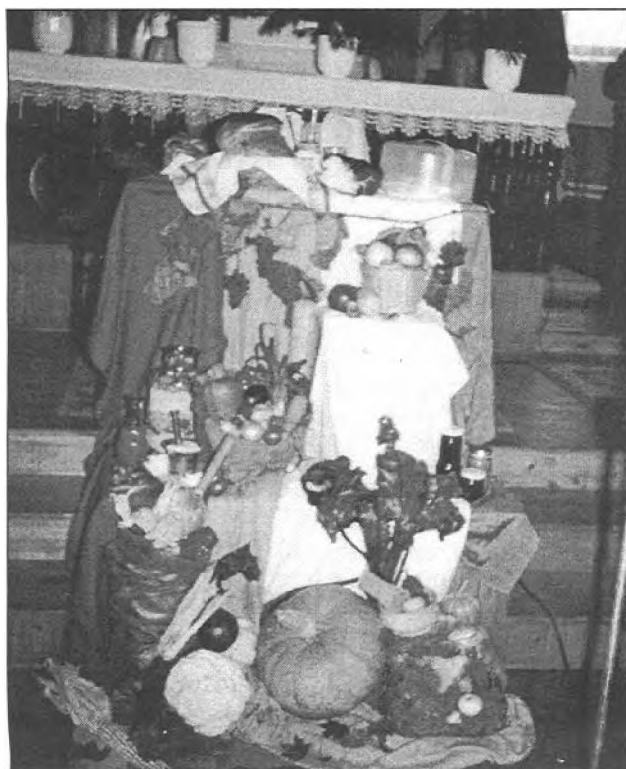
Deși clădirea bisericii este frumoasă și atrăgătoare, El, „Cel Prea Înalt nu locuiește în locașuri făcute de mâini omenești” fără condiție. Scaunul Lui de domnie este cerul și inima omului. (Fapte. 7:48-49) Dorința Lui este ca noi oamenii să devenim templul Duhului Celui Sfânt. „Nu știți că trupul vostru este Templul Duhului Sfânt, care locuiește în voi, și pe care L-ați primit de la Dumnezeu?” (I. Cor. 6:19) Oare suntem noi toți acei creștini ca Duhul lui Dumnezeu să locuiască în inimile noastre? – Atunci suntem posesorii acelei veselii, bucurie duhovnicească care poate să vină de la singurul Dumnezeu viu.

Acest har a fost respins de către poporul ales în Vechiul Testament. În Domnul Isus Hristos am recăpătat posibilitatea de a deveni poporul Lui. Prin răscumpărarea de pe cruce putem să devenim poporul sfânt din orice neam. Putem să devenim casă duhovnicească; „Și voi, ca niște pietre vii, sunteți zidiți ca să fiți o casă duhovnicească, o preoție sfântă, și aduceți jertfe duhovnicești, plăcute lui Dumnezeu, prin Isus Hristos.” (I. Petru 2:5)

Mă bucur când mi se zice: „Haidem la Casa Domnului!” (Ps. 122:1)

Biserica Baptistă Română din Chitighaz este vizitată de multe ori nu numai de către frați de credință, ci și de vizitatorii comunei noastre, de prieteni și de oameni care sunt interesați de ser-

viciile noastre divine. Suntem vizitați din când în când și de grupuri creștine, chiar și de oameni de peste hotare și chiar de grupuri oficial organizate. Astfel s-a întâmplat și în luna octombrie,



când a avut loc Întâlnirea Primarilor din județele Bichiș și Arad, tocmai în comuna noastră. În fotografia alăturată se vede momentul vizitării bisericii noastre. Pastorul prezintă câteva date despre istoria clădirii și despre activitatea și misiunea baptistă în Chitighaz. Vizitatorii au fost impresionați, văzând și auzind jertfa și credințioșia înaintașilor adunării baptiste din comună. Munca și credința lor le avem ca o moștenire sfântă. Eu aș dori ca mărturia noastră ca frățietate creștină și cuvintele musafirilor noștri care ne-au cinstit cu vizita lor, să fie și să rămână ca simbol al iubirii lui Dumnezeu, prin care ne cheamă pe toți la mântuire.

Să facă Domnul Ceresc ca mulți să vină la casa Lui și să devină copiii Lui.

Împărtășie și mulțumire

În data de 28 octombrie, biserica noastră s-a adunat pentru a mulțumi într-un mod evidențiat tot ce a primit de la Dumnezeu în acest an. Privirea noastră a fost îndreptată atât pe binecuvântările lui Dumnezeu duhovnicești, cât și pe cele fizice. Comitetul bisericii a hotărât ca în acest an să

petrecem această serbare într-un cadru modest, fără păstor invitat din altă parte, într-un mod familial, pentru că și pastorul bisericii este nou venit, slujind aici abia jumătate de an. Bucuria bi-

biserică. Prin această pace putem stăpâni asupra problemelor firii pământești și realiza liniștea inimii. Numai inima stăpânită de pace poate să fie mulțumitoare, recunoscătoare.

Cuvântul lui Hristos

Numai cuvântul Lui poate să ne inspire la rugăciune, la mulțumire și recunoștință. Unde este locul acestui cuvânt? – În noi, în inimile noastre și în ființa noastră. A locui înseamnă a fi prezent tot timpul. A găzdui pe acest Cuvânt Sfânt. Cât de mult, în ce cantitate să fie prezent cuvântul lui Hristos? Din belșug. Adică o bogăție de mesaj dumnezeiesc, o comoară nespuse de mare. Calitatea, trăsătura acestui cuvânt: „în toată înțelepciunea”. Cine este pătruns de cuvântul lui Dumnezeu, devine și el înțelept, va deveni un om cu judecată corectă. Va putea aprecia binefacerile Tatălui Ceresc.

Cântând cu mulțumire

Cântând lui Dumnezeu, prin harul Duhului Lui și sfătuiți pe ceilalți. A cânta în așa fel este rezultatul unei stări sufletești echilibrate sta-

re formată și pătrunsă de Duhul lui Hristos.

În numele Domnului

Totul să faceți în numele Lui, spune Scriptura. Fără acest nume, nici vorbele, nici faptele noastre nu sunt legitime. Oare faptele noastre dovedesc, oglindesc numele aceluia care s-a jertfit pentru noi pe cruce? Acel Domn care a dat totul pentru noi?

Doresc tuturor creștinilor ca viața noastră, comportarea și slujba noastră să fie inspirată și realizată în viețile noastre, cum am văzut în acest pasaj biblic. Nu numai o zi însemnată să exprime mulțumirea și slava către Creatorul Universului și Mântuitorul sufletelor noastre, ci fiecare moment și respirație din viața noastră.

Veselia și bucuria întregii adunări s-a desfășurat prin prezența și lucrarea Duhului Sfânt și lumina Cuvântului, totodată văzând în fața noastră și câte-va exemplare expuse din roadele pământești pe altarul simbolic, ca dovada binecuvântării și îngrijirea Lui și în acest an. Sărbătoarea noastră s-a terminat cu „agape” în jurul meselor, în discuții frățesti, prietenești. Să fie mărit numele lui Dumnezeu!

Vasile Bodîș

Concursul lunii decembrie 2001

Dragi cititori ai paginii Isus Salvatorul, am pregătit pentru dumneavoastră un concurs care să vă aducă, drept premiu, cea mai nouă colecție de colinde realizată de Radio Vocea Evangheliei, colecție care însumează colinde interpretate de cei mai talentați interpreți creștini. Acest concurs se va desfășura pe parcursul fiecărei ediții a paginii Isus Salvatorul din luna decembrie. Numele câștigătorilor le vom publica de asemenea, în pagina Isus Salvatorul. Răspundeți corect la toate întrebările și trimiteți răspunsurile pe adresa:

Foaia Românească, Str. Gh. Doja nr. 8.
Pentru pagina Isus Salvatorul

1. Scriptura spune că Dumnezeu nu a trimis pe Fiul Său în lume ca să o judece. Pentru ce a venit Domnul Isus în lume și care este versetul care spune exact acest lucru?

2. Ce primește omul care ascultă cuvintele lui Hristos și crede în El? Și care este versetul Biblic din Evanghelia după Ioan care vorbește despre acest lucru?

3. Hristos spune despre Sine: „Eu sunt lumina lumii.” Ce îi promite Hristos celui care îl urmează pe El ca lumină a lumii? Unde găsim aceste cuvinte ale lui Isus?

4. În Ioan 14:23, cum spune Domnul Isus că-și poate arăta cineva dragostea față de El?

5. Care este slujba duhovnicească plăcută înaintea lui Dumnezeu, pe care un creștin o poate face? Și care este versetul biblic?

Trimiteți cât mai curând răspunsurile corecte pentru a intra în posesia premiului!

Nicoleta Burtic

Gânduri de îmbărbătare pe baza textului Coloseni 3:15-17

Pacea lui Hristos

Este vorba de o pace pe care nu o poate da nimeni decât Hristos. „Vă las pacea, vă dau pacea Mea. Nu v-o dau cum o dă lumea.” (Ioan 14:27) Numai pacea primită de la Isus poate să ne înzestreze cu putere și cu caracter sfânt. Prin această pace am devenit copiii lui Dumnezeu. Prin ea formăm un singur trup duhovnicesc. Prin ea se creează o armonie în sufletul nostru și în

S-a stins ca o lumină



„Soarta mea este în mîna Ta...”
(Psalmii 31, 15)

Nu aş fi vrut să se întîmple așa! Te uita cu ochii plini de mîndrie și dragoste spre fiul tău mai mic, Adam, care citea în fața publicului. Ședeai lîngă soția ta, bucuros și liniștit, cum obișnuiai ani de-a lungul. Te înconjurau mulți oameni, care te iubeau, te respectau și se bucurau că te văd. Ți-ai întîlnit în acea seară

de 16 noiembrie 2001 și citeva rude, pregătindu-te poate în taină de despărțire, fiindcă peste trei zile ai gîndit una și ne-ai lăsat pe toți nedumeriți și șocați.

De la o frumoasă zi de sărbătoare din viața mea ne-am aflat surprinși la ziua tristă a înmormîntării tale. Dumnezeu îmi vede inima că nu am vrut să se întîmple așa!

Pe toții ne-a cutremurat întrebarea cea mai simplă și totodată cea mai complicată: DE CE? De ce a lăsat Dumnezeu să rămînă soția ta, Marika, și fiii tăi, Lacika și Adámka, orfani în lume? Cum vor reuși ei să lupte cu sentimentul deznădejdei? Cum vor putea umple golul rămas în urma morții tale? Nu-i rușine să te jelim, să te plîngem și să lăsăm să ne doară! Nu vom încerca nici să înfrumusețăm durerea și clipa despărțirii – sîntem nevoiți să o primim ca un fapt terminat. Așa ne spune Cuvîntul: „Căci dacă trăim, pentru Domnul trăim și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci fie că trăim, fie că murim, noi sîntem ai Domnului”. (Romani 14, 8)

Hristos ne-a dăruit viață veșnică. El ne sprijină cu dragostea sa cît trăim, El ne prinde mîna în clipa cînd trecem în lumea cealaltă, atunci cînd cei dragi își despletesc mîinile de mîinile muribundului, atunci cînd se aruncă bulgări de pămînt asupra trupului și tot El ne întîmpină cînd ajungem în poarta împărăției cerești. Pentru El noțiunea Timpului are alte dimensiuni și ne-a promis că va fi în veci cu noi. Numai acest adevăr poate să ne aline tristețea pe care ne-ai lăsat-o în urmă Laci, așa, pe neașteptate.

Marika, Lacika și Adámka, mulți vă zicem să prindeți speranță din Cuvîntul Domnului, care vă mîngîie astfel: „... te voi învăța, și-ți voi arăta calea pe care trebuie să o urmezi, te voi sfătui, și voi avea privirea îndreptată asupra ta”. (Psalmii 32, 8)

Cu aceste cuvinte am dori să vă ștergem lacrimile, să vă mîngîiem mîinile care nu-și mai găsesc îmbrățișarea caldă, totuși puternică a soțului și tatălui, să vă ajutăm pașii nesiguri și disperați, pierzîndu-l pe cel care v-a arătat pînă acum calea înainte.

Vasile Sucigan a atras în cîmîtir mulțime de oameni, care nu-l vor uita niciodată. În cei 50 de ani ai vieții sale – Doamne, cît de dureros e să scrii această cifră cînd e vorba de o viață omenească împlinită! – ne-a fost multora prieten adevărat, un român care se interesa sincer de viața cunoștințelor sale. Sînt convinsă că nici acum, nu-i nepăsător față de viața celor din lumea de dincolo.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească și să-i mîngîie pe ai lui cei dragi rămași atît de îndurerăți pe acest pămînt!

Ana Radici Repisky

Mulțumiri

Familia Sucigan, soția Maria și fiii Vasile și Adam exprimă sincere mulțumiri tuturor celor care au fost alături de ei la despărțirea de iubitul lor soț și tată Vasile Sucigan, stins din viață ca o lumină, în data de 19 noiembrie, la vîrsta de 50 de ani.

Familia îi Va păstra veșnica amintire.

Să-i fie țărîna ușoară.

Sf. Andrei (Cel Dintîi Chemat)

Numele său este de origine greacă („andrei” însemnînd bărbăție sau valoare) și se pare să fi fost destul de răspîndit printre evreii din secolele doi și trei înainte de Iisus.

Sf. Apostol Andrei s-a născut în Bethsaida din Galileea și este fratele Sfîntului Petru. Amîndoi erau pescari în momentul cînd l-au întîlnit pe Iisus și trăiau în aceeași casă la Capernaum. Din evanghelia lui Ioan aflăm că Andrei a fost ucenicul lui Ioan Botezătorul.

Andrei îl recunoaște de îndată pe Iisus ca Mesia și îl aduce pe fratele său Petru la acesta (Ioan 1.41), din acel moment amîndoi frații devenind ucenici ai lui Iisus.

În celelalte trei evanghelii, Luca (V, 11) Matei (IV, 19, 20) și Marcu (I, 17, 18), se menționează cum Iisus i-a chemat pe amîndoi să-L urmeze și să lase deoparte toate celelalte preocupări.

În cele din urmă, Andrei a fost ales ca unul din cei doisprezece apostoli și de fiecare dată, de cîte ori evangheliștii îi enumerau, pe apostoli, îl putem găsi pe Andrei întotdeauna printre primii patru, ceea ce semnifică importanța care i-a fost acordată.

Sf. Andrei este menționat explicit de către Marcu (XII,3), ca fiind unul dintre apostolii care L-au întreat pe Iisus despre ceea ce are să urmeze. Ioan îl menționează cu ocazia minunii cu piinile și peștii, iar mai tîrziu, cînd este întreat de către Filip dacă să aducă la Iisus pe cîțiva greci care doreau să-L cunoască. În acest fel se poate spune că Sf. Andrei a fost unul dintre cei mai apropiați ucenici ai lui Iisus și se știe că el a fost de față în cele mai importante momente cum ar fi: Cina cea de Taină, prinderea lui Iisus, Înălțarea, Pogorîrea Sfîntului Duh.

El a jucat un rol important în propovăduirea credinței creștine, dar există păreri contradictorii cu privire la zona geografică în care el a activat. Eusebius, care se bazează pe scrierile lui Origen, afirmă că Andrei s-a aflat mult timp în Scitia,



a fost crucificat din ordinul guvernatorului roman Aegeas în Patra. El a fost legat de cruce și nu bătut în cuie, pentru a i se prelungi suferința.

Sf. Andrei a murit ca martir, în anul 60, pe data de 30 noiembrie, în timpul împăratului Nero.

Atestările cu privire la forma crucii pe care a fost răstignit Sf. Andrei se pare că datează numai după secolul al paisprezecelea. Moaștele Sf. Andrei au fost aduse la Constantinopol în anul 357 și depuse în Biserica Aposto-

tolilor.

La începutul secolului XIII, cînd trupele franceze ocupă Constantinopolul, cardinalul Petru din Capua a luat moaștele Sf. Andrei și le-a depus la catedrala Amalfi.

Sf. Andrei este onorat ca patron al Rusiei și al Scoției.

Biserica Ortodoxă Românească se consideră biserică apostolică, deoarece Sf. Andrei a evanghelizat pe teritoriul actual al României.

Sinodul Bisericii Ortodoxe propune ca ziua Sfîntului Andrei să fie sărbătoare națională

Membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române au decis să propună autorităților statului ca ziua de 30 noiembrie, Ziua Sfîntului Apostol Andrei, ocrotitorul României și cel care i-a creștinat pe locuitorii de pe teritoriul actual al țării, să fie proclamată sărbătoare națională, a informat, săptămîna trecută, Biroul de Presă al Patriarhiei Române.

Această hotărîre a fost luată în ședința Sfîntului Sinod al BOR, desfășurată la 14-15 noiembrie, la Palatul Patriarhiei, la propunerea IPS Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului. (Trinitas)

Prea Fericitul Teoctist a împlinit 15 ani de slujire ca patriarh al României

Întîi Stătătorul BOR, Prea Fericitul Părinte Teoctist, a aniversat, la 16 noiembrie, 15 ani de slujire ca patriarh al României. Cu acest prilej, în Catedrala Patriarhală din București a fost oficiată Sfînta Liturghie în prezența membrilor Sfîntului Sinod al BOR (printre care și Prea Sfinții Sa Sofronie, Episcop al Giulei), a numeroase personalități ale vieții culturale și politice românești, precum și în prezența unui mare număr de credincioși. S-au rostit mesaje de felicitare din partea Patriarhiei Ecumenice, a Președinției României, a Parlamentului și a Guvernului României. În cuvîntul său, Întîi Stătătorul BOR a mulțumit pentru urări celor prezenți, exprimîndu-și nădejdea unei implicări cît mai mari a Bisericii noastre în problemele societății contemporane. (Rador)

File de istorie pentru copiii români

20

Istoria ne cheamă la fapte!

Românii în anul 1918

Ziua de 1 decembrie este ziua națională a României, simbolizând reîntregirea națională din 1918.

Deși supusă timp de peste 100 de ani unui brutal proces de rusificare, în jurul anului 1918 populația Basarabiei era constituită în mare parte din români. Din 2.725.000 de locuitori, 65,5 % erau români, restul fiind ruși și ucraineni, evrei, germani, găgăuzi și bulgari, greci și armeni. În urma revoluției ruse din 1917, Imperiul Țarist s-a dezmembrat. În aceste condiții, românii basarabeni se organizează, își constituie foruri independente și proclamă autonomia teritorială a Basarabiei.

În urma primului război mondial, în februarie 1918, România e nevoită să ia parte la tratativele de pace cu Puterile Centrale. La aceste tratative a cerut să participe și Ucraina, care revendica teritorii din Basarabia. La această amenințare, Sfatul Țării din Basarabia votează la 9 aprilie 1918 unirea cu România: „Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum mai bine o sută șase ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa România.”

După revoluția rusă, provincia

Bucovina (care la 1849 devenise ducal al Casei imperiale habsburgice) se afla la intersecția a numeroase interese: austriece, rusești, ucrainene. În general, românii erau priviți ca spioni și trădători, preoți, dascăli, simpli săteni au fost trimiși în lagăre de concentrare. Stăpânirea habsburgică în Bucovina a dus la o continuă pierdere a însemnelor etnice românești. S-au făcut colonizări repetate cu germani, ruteni, slovaci. Populația românească a scăzut: în 1900, din 730.195 de locuitori, 229.018 erau români. În fața amenințărilor Ucrainei și Austriei, bucovinenii organizează la 28 noiembrie un Congres General care votează Declarația de Unire, hotărând „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare pînă la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu regatul României.

La începutul anului 1918, în Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș se intensifică mișcarea de eliberare a românilor. Ca răspuns la atrocitățile „gărzilor de oțel” ungurești, în Banat s-au format Consilii și Gărzi naționale românești. La Timișoara s-a format Consiliul Militar Național Român, condus de dr. Aurel Cosma. Cercurile legate de Budapesta au proclamat o „Republică Bănățeană”, organizată autonom în cadrul Ungariei.

În această perioadă are loc o intensificare a activității emigrației românești, în special a celei de la

Serialul nostru conceput în ajutorul elevilor, dar în primul rînd în sprijinul cadrelor didactice care au în vedere predarea cunoștințelor de cultură și civilizație românească, vă va însoți și în noul școlar. Vă dorim o activitate cît mai rodnică, adăugînd următoarea precizare: scurtele „lecții” de istorie au la bază în primul rînd – cum este și normal – lucrări ale istoricilor români, apărute după 1990; la sfîrșitul serialului (în luna decembrie), vor fi prezentate pe scurt aceste lucrări și autorii lor.



Intrarea delegației arădene în Alba Iulia

Paris, avînd drept scop afirmarea intereselor românești din Transilvania.

În octombrie 1918, Comitetul Executiv al Partidului Național Român din Ardeal organizează o ședință la Oradea, unde se adoptă o declarație redactată de Vasile Goldiș privind așezarea națiunii române printre națiunile libere din Imperiu. În scurt timp, lupta de eliberare a căpătat un caracter popular: s-au format consilii naționale la sate și orașe, s-au înființat gărzi naționale care acționau conform declarației lui Goldiș: „națiunea română pretinde cu totul dreptul la independență sa de stat și nu admite ca acest drept să fie întunecat prin rezolvări provizorii”. Se lansează convocarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, sub îndemnul „Istoria ne cheamă la fapte!” Alba Iulia era orașul cu cele mai numeroase și mai adînci semnificații în istoria poporului român din Transilvania. Aici au sosit 1228 de delegați și alături de ei peste o sută de mii de români din toate ținuturile. Într-o atmosferă de entuziasm, adunarea a adoptat în unanimitate rezoluția de unire, care începea cu următoarele: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Românească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dînșii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeeobi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cu-

prins între rîurile Mureș, Tisa și Dunăre”.

La Conferința de pace de la Paris (1919–1920), România a ple-dat pentru recunoașterea granițelor hotărîte de poporul român în 1918. Prin tratatul de la Saint-Germain-en-Laye cu Austria, este consfințită unirea Bucovinei cu România. Prin tratatul cu Bulgaria, de la Neuilly-sur-Seine se confirmă stăpînirea României asupra Cadrilaterului (Dobrogea de sud).

La 4 iunie 1920, dr. I. Cantacuzino și Nicolae Titulescu au semnat tratatul de la Trianon cu Ungaria, în care era consfințită alipirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului. La 28 octombrie s-a semnat la Paris și Tratatul care recunoștea suveranitatea României asupra teritoriului dintre Prut, Nistru și Marea Neagră.

Începînd de la Conferința de pace de la Paris se poate vorbi de istoria separată a minorității naționale a românilor din Ungaria contemporană. După Trianon, mulți români și-au părăsit locurile natale, rămase în cadrul statului ungar. Românii care au continuat să trăiască în Ungaria de est după 1920, deci de peste 80 de ani, și-au dus mai departe viața deloc ușoară, fără conducători culturali, spirituali puternici, cu o conștiință națională plîpîndă, cu o situație economică dezavantajoasă.

Deși jocul fanteziei nu-și are locul în istorie, nu ne putem opri uneori să nu medităm asupra întrebării: oare care ar fi fost soarta lor, dacă mersul istoriei ar fi fost altul?

Proclamarea Unirii tuturor Românilor

(Extras din stenograma pînă la sfîrșit din 1 Decembrie 1918 din Adunarea Națională de la Alba Iulia)

Este un moment solemn!

Președintele Adunării Naționale, George Pop de Băsești, se ridică și întrerîndă discursul adresîndu-se Adunării Naționale prin mijlocul președintelui de Protocol și prezentînd de Vasile Goldiș (Urmasii aparținîndi onorabile și înalți în vîrstă, activități îndelungate)

În continuare, Președintele

Proclamă:

„Adunarea Națională a poporului român din Transilvania, Banat și Părțile Ungariei, apăsînd Rezoluțiunea prezentată de Vasile Goldiș în întregimea ei și astfel:

Unirea acestor provincii românești cu Țara mamă și cu celelalte provincii surori alipite ei, este pentru toate veacurile pecetluită.”

(Urmasii clipă de clipă, îmbrățișîndu-se în toată frăția, sîrîndu-și ureche și nefericite aplauze)

Președinte

ss. George Pop de Băsești

Președinte onorabil al Adunării Naționale

ss. Laurentiu Oancea

Proclamația Adunării Naționale a românilor din Transilvania, Banat și părțile Ungariei prin care se hotărâște unirea cu România

Evocarea lui George Enescu la Seghedin

În seara de 26 noiembrie 2001, la Catedra de limba și literatura română a Universității din Seghedin a avut loc prima dintre conferințele anului I, intitulată „George Enescu” – prima, deoarece activitățile de această natură se doresc a deveni o tradiție. A fost o seară excepțională, care a avut menirea de a aduce un omagiu celui care a fost geniul muzicii românești, titanul muzicii universale.

Conferențiarilor, cei care au organizat această conferință, au fost *Livia Simona Ianc*, studentă în anul I și *Cristian Stăvaru*, student în anul IV. La această seară culturală, în afară de studenții și profesorii de la Universitatea din Seghedin, organizatorii au avut bucuria de a fi onorați și

de prezența domnului *Andrei Oancea*, consul general al României.

Prezentarea lucrărilor pregătite de cei doi studenți a fost urmată de o dezbatere mult sau mai puțin aprinsă asupra legăturilor dintre muzică, literatură și folclor, asupra artei în general.

Cei interesați de personalitatea și muzica lui George Enescu, în data de 7 decembrie 2001, în cadrul seratei de Sfântul Nicolae, care va avea loc la Seghedin (Bld. Boldogasszony nr. 6), vor avea ocazia să asculte câteva interpretări ale unor lucrări compuse de George Enescu, în interpretarea corului „Emil Montția” din Arad, dirijat de maestrul *Gheorghe Flueraș*.

c. s.

Dans și dramă, joc și muncă

Odată cu noul an școlar s-a ivit și un nou obiect de studiu în programa-cadru a învățământului nostru. Mo-

le. Eu pun accent și pe exercițiile tehnicii de respirație și a pronunțării corecte. Precum trece timpul,

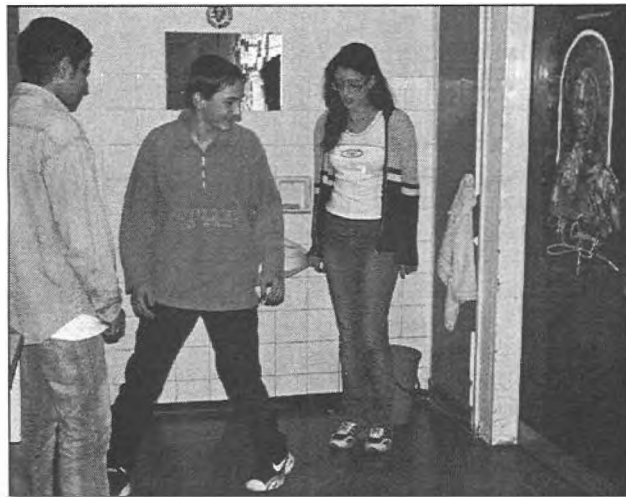
ții, deoarece precum ai văzut și tu, elevilor le place să joace roluri.

– *Ce este de făcut cu copiii mai tăcuți, mai timizi?*

– Aceasta nu mai poate fi o problemă. Chiar și celor mai retrași le place să se „arate” în fața colegilor. Am discutat cu ei despre aceasta și mi-au mărturisit că după a doua „interpretare” au avut curajul din nou să iasă pe scenă, fapt prin care un profesor poate să fie satisfăcut. Poate chiar și părinții s-ar mira cât de deschis e copilul în fața noastră.

– *Bineînțeles, pentru ca ora să meargă cât mai cursiv, mai dinamic și din partea profesorului se cere o pregătire serioasă.*

– Într-adevăr, pregătirea pentru această disciplină înseamnă o muncă în plus, dar cred că ea merită de-



„Nu murdări parchetul!”

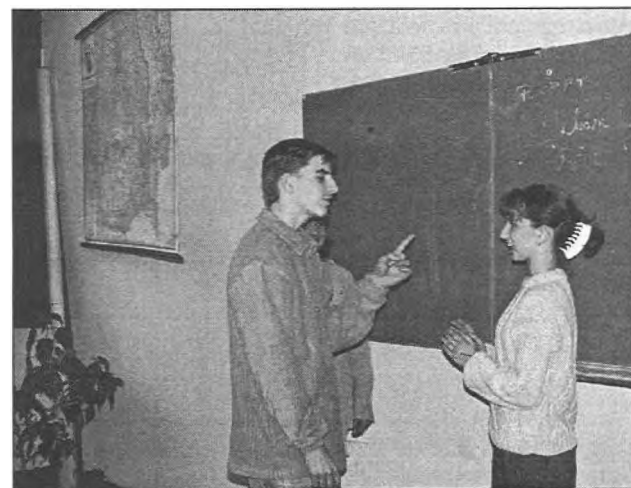
dulul numit „Dans și dramă” este predat în clasele I și II ale liceelor. Aflând despre această noutate, am luat parte la o astfel de oră, ținută de profesoara *Vera Gurzău*, în clasa I/A a Liceului N. Bălcescu din Giula, de la care am primit informații utile despre cursul „Dans și dramă” din cadrul liceului românesc.

– Acest modul nu accentuează predarea cunoștințelor teoretice, ci mai mult ajută elevul să primească o imagine despre lumea teatrului, luând pe rînd nașterea și dezvoltarea ei. Elevii pot face cunoștință cu genurile dramatice, cu dramatizarea și cu elementele limbii teatrale. Și nu în ultimul rînd, se dezvoltă și vocabularul. Dar trebuie să mai amintesc că modulul „Dans și dramă” se studiază numai o jumătate de an, pentru că în semestrul al doilea va urma modulul de istorie. Astfel, din februarie, vom schimba cu colega mea *Andreea Cefan Szántó*, care acumă predă obiectul amintit în clasa I/B.

– *Ce fel de așteptări aveți față de elevi? Care e soarta disciplinei?*

– În primul rînd pretind de la elevii mei ca ei să participe la acțiunile dramatice, ceea ce înseamnă că anumite situații din viața reală să fie prezentate în fața colegilor și a profesorei. Bineînțeles, fiecare trebuie să însușească și cunoștințele teoretice, ca de exemplu identificarea și deosebirea genurilor teatra-

vom pregăti și măști caracteristice tradițiilor și lumii antice, dar vom trece și la cultura de mișcări.



„Fiuca mea, trebuie să iubești cărțile!”

– *Cît de activi sînt elevii la o temă care este aproape cu totul nouă pentru ei?*

– Precum și pentru copiii, și pentru mine modulul acesta este nou, dar cred că fiecare dintre noi am trecut deja de primele emo-

pusă, pentru că ajută la formarea personalității elevilor mei. Aceste ore sînt foarte folositoare, deoarece în aceste ocazii și eu îi pot cunoaște mai de aproape.

Rita Ruja

Răspunde repede

1. Ce înseamnă expresia *perpetuum mobile*?
a – o unitate mobilă de rachete antiaeriene.
b – un set de mobilă făcut dintr-un lemn de esență tare.
c – un obiect aflat în permanentă mișcare.
2. Cine a scris basmul *Abu-Hassan*?
a – M. Eminescu
b – I.L. Caragiale
c – G. Topîrceanu
3. Ce culoare are pupila ombulască?
a – neagră
b – maro închis
c – nici o culoare
4. Lemnul cărei specii de arbore se scufundă în apă?
a – abanos
b – palmier
c – eucalipt
5. Ce ființă de pe pămînt are creierul cel mai mare?
a – omul
b – balena
c – elefantul
6. Care animal de pe Terra este considerat de specialiști a fi cel mai inteligent?
a – delfinul
b – elefantul
c – cimpanzeul
7. Care pasăre poate zbura în toate părțile: orizontal, vertical, lateral, înainte, înapoi, în zig-zag?
a – pasărea kiwi
b – colibri
c – flamingo

Răspunsuri: 1c, 2b, 3c, 4a, 5a, 6a, 7b

Gheorghe Berényi

masca

masca / acoperă
fața / proastă /
ce tu ți-o vrei / e /
comoara noastră /
căci comoara / ta /
omoară / actori vîi /
care nu-s / ca tine /
sinucise ironii /
eretice erezii //

24 noiembrie 2001

La al XI-lea simpozion științific de la Giula

Prelegeri variate, public numeros

(Urmare din pag. a 5-a)

**Eugen Gluck, Arad:**

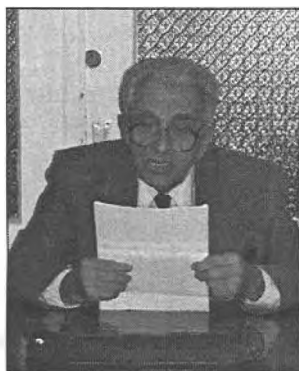
Problema manualelor școlare, problema perfecționării cadrelor didactice, problema școlarizării și altele – iată chestiuni care au fost la ordinea zilei și cu două veacuri în urmă. Despre situația din învățământul românesc al districtului școlar Oradea am putut afla date și amănunte deosebit de interesante, prezentate într-o manieră atractivă, din prelegerea ținută liber de cunoscutul cercetător, care azi este unul dintre cei mai documentați specialiști ai domeniului. Din prelegere s-au desprins imagini vii din viața satului de odinioară, când situația dascălului nu a fost cu nimic mai bună ca în zilele noastre. Dimpotrivă: situația materială precară a fost dedublată în cele mai multe cazuri și de nesiguranța existențială. Căci, fiind vorba de un învățământ confesional, dascălul era întotdeauna în dependență de inspectoratele școlare, cât și de cîrmuirea bisericească, dar în cele mai multe cazuri și de conducerea comunală. Și totuși, în ciuda acestor circumstanțe, prin activitatea plină de dăruire acestor „lămpași” s-a ridicat și s-a dezvoltat pe plan cultural și spiritual românimea de pe aceste meleaguri.

Ana Borbély, Budapesta:

Cercetarea lingvistică pare un domeniu sec, pur științific. Totuși poate să devină accesibilă unui ascultător neinițiat, dacă cercetătorul abordează tema în mod atractiv, ilustrând teoria cu exemple concrete, chiar distractive. Acesta este felul în care cercetătoarea își expune părerile, ca atare așa ne-am obișnuit să le recepționăm. Numai că de astă dată a fost expusă o tematică deprimantă: situația de schimbare a limbii. Cu alte cuvinte: cum a fost abandonată limba română într-un singur deceniu. Cercetările Anei Borbély au fost efectuate în primul rînd în satul ei natal, la Chitighaz. Dincolo de simpla constatare a faptului împlinit, ar trebui să dea de gîndit, pentru toată lumea, modalitatea măcar de păstrare a situației actuale sau de salvare a ceea ce mai rămîne de salvat.

**Rodica Elena Colta, Arad:**

Dintre puținii cercetători din România care au studiat românii din Ungaria, doamna Colta este una dintre cele mai profunde cunoscătoare. Cunoaște localitățile cu populație românească, cunoaște moștenirea culturală, cunoaște istoria acestor meleaguri, cunoaște – ceea ce nu e de fel lipsit de importanță – mulți români din Ungaria. Toate acestea s-au oglindit în prelegerea despre cercetările etnografice întreprinse aici. Autoarea a dovedit nu numai erudiție științifică, ci multă compasiune și înțelegere profundă a situației actuale, situație generată de un șir de circumstanțe istorico-politice și economice, care au determinat tocmai această involuție.

**Gheorghe Santău, Giula:**

Primul referat din ziua de duminică a cuprins o epocă istorică amplă, trecînd în revistă fenomene social-istorice de importanță crucială pentru întreaga evoluție a românilor ardeleni. Cei 50 de ani analizați – 1730-1780 – au produs cele mai mari transformări, pornind de la mari schimbări din viața religioasă, ajungînd la trezirea conștiinței naționale. Prelegerea temeinic documentată, încărcată de cifre și date, a fost lungă, totuși a menținut pînă la capăt atenția asistenței și a captivat prin numeroasele referiri și analogii care se dovedesc valabile pînă azi. O altă cauză a interesului susținut l-a însemnat tocmai tema: tradiție religioasă și conștiință națională, ambele fiind criterii fundamentale legate una de alta, dar raportul cărora s-a modificat, s-a schimbat, de la o epocă la alta. Vasta tematică, așa, documentată, și eventual completată și cu alte informații, ar putea face chiar subiectul unei cărți aparte.

Elena Csobai, Bichișciaba:

Cu rigurozitatea cercetătorului, analiza privind comunitatea românilor din Cenadul-Unguresc a dezvăluit auditorului un șir de date inedite, atrăgînd aten-



ția asupra unei comunități românești consolidate. Puțini dintre ascultători și-ar fi imaginat, ce trecut prosper, ce viață cultural-economică înfloritoare a existat cîndva în comuna somnoroasă de azi. Dar și mai puțini am fi crezut, ce rol însemnat l-au jucat tocmai românii înstăriți în această lume a prosperității și a dezvoltării din lumea interbelică. Cu insistența cercetătorului experimentat, Elena Csobai a susținut aprecierile și concluziile trase prin date și cifre concludente. Prin citate din documentele vremii, lumea aceea, din mijlocul secolului XX a devenit vie, trăind în fața ochilor noștri, conturînd chipurile unor oameni harnici, înaintași vrednici ai cenădenilor de azi.

**Maria Berényi, Budapesta:**

Directoarea Institutului studiază de ani la rînd istoria comunităților macedoromâne. Multe informații, multe cunoștințe despre aceștia am primit tocmai prin studiile anterioare. Dar tema încă nu este epuizată, autoarea mai află date și informații noi. Prin urmare, prelegerea de acum a adus noi amănunte legate de colonii, companii, asociații aromâne mai puțin cunoscute. În același timp, cercetătoarea precizează deosebirile și asemănările dintre aceste comunități față de cele ale grecilor sau armenilor. Prelegerea ne-a apropiat pe noi, cei de azi, de acești negustori pricepuți, care au împînzit localitățile cu o rețea negustorească utilă. În același timp, studiul schițează și declinul acestei lumi, motivele care au adus la destrămarea acestui sistem negustoresc și meșteșugăresc.

**Emilia Martin, Giula:**

O temă mai puțin abordată și relativ nouă o preocupă pe cercetătoarea de la muzeul județean Bichiș, anume fotografia. Ca o „realitate înregistrată în timp”, fotografia, așezată în album, colecționată, pusă una lîngă alta, poate oferi o cronică ilustrată. Dar pînă a ajunge la acest stadiu, fotografia merită (și trebuie) cercetată dintr-o serie de alte aspecte, așa cum a rezultat din studiu. Tocmai din analizele făcute se conturează numeroase aprecieri cu caracter social, cultural și chiar etnografic. Deși tema nu a fost ilustrată de cercetătoare prin fotografii, albumul „SATUL MEU”, al învățătorului Gheorghe Dulău din Micherechi, prezentat în continuare, a confirmat în cel mai strălucit mod concluziile referatului.

La Simpozionul Științific de la Giula, pe lîngă cele 12 prelegeri, publicul a putut face cunoștință cu cele mai noi publicații apărute în îngrijirea Institutului de Cercetări – Simpozion, Lumina 2001, Izvorul nr. 22 și Annales. Au mai fost prezentate Almanahul recent apărut al Societății Culturale a Românilor din Budapesta, volumul Anei Radici „Rupte din suflet”, cîntecul cu poeziile Anei Blandiana, ilustrată de Ștefan Oroian și cartea în limba maghiară recent apărută a Anei Borbély despre schimbarea de limbă. Întrunirea de la sfîrșitul săptămînii trecute a intelectualilor români din Ungaria s-a încheiat cu aprecieri și cu sugestii în ce privește viitorul Institutului de Cercetări și tematica următoarelor simpozioane.

E. Iova - E. Illyés

Important este să se povestească...

Datorită colaborării dintre academiile de științe maghiară și română, în zilele trecute două etnografe, doamnele Rodica Raliade și Mihaela Nubert, de la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” din București, au făcut cercetări în mijlocul comunității românești din Ungaria. Cercetătoarele au dorit să cunoască în primul rând cîntecele, melodiile și poveștile românilor din țara noastră.

– Doamnă Raliade, acum sînteți pentru a doua oară în mijlocul nostru. Ce experiențe v-ați acumulat la prima vizită și cu ce așteptări v-ați reîntors acum?

– Anul trecut am stat aici 10 zile, cînd am avut ocazia să fac o cercetare de teren a comunității românești din Ungaria. M-am ocupat în special de legenda contemporană în comunitatea românească de aici, respectiv de arta povestitului în limba română, pentru că limba este purtătoare de tradiții. Și pentru că institutul, pe care eu îl reprezint, este cel de etnografie și folclor. Eu personal lucrez ca folclorist în cadrul arhivei, bineînțeles ne interesează să vedem modul în care comunitatea reușește să păstreze și să transmită niște tradiții narrative. Bineînțeles, anul trecut a fost doar o prospecție, deci o primăvară de contact. Eu am mai avut un coleg care cu ani în urmă a avut ocazia să facă o cercetare în zona Micherechi, dar coregraf fiind s-a preocupat de cu totul altceva. Pentru studierea povestitului pînă acum nu a venit nimeni. Povestitul este un fenomen nu doar de oralitate, ci implică o funcție educativă extrem de interesantă și care asigură – pe lângă transmiterea unor tradiții – și o posibilitate de dezvoltare a personalității celui care practică povestitul, indiferent că este vorba de copii, de tineri sau de bătrîni.

– Dar acum povestitori mari nu ați mai întâlnit, pentru că povestitorii pe care noi îi știm din Chitighaz, Micherechi și Otlaca-Pustă nu mai trăiesc. Ce credeți, vor mai fi povestitori români în Ungaria? Ați făcut cunoștință cu cîțiva copii, pe care îi sprijină profesorii, pentru ca această tradiție să reînvie.

– Este extrem de interesant faptul că se apelează la vechile culegeri de foldor în proză, mă refer la colecția domnului Alexandru Hoțopan, care s-a ocupat de poveștile lui Șimonca și nu numai. E interesant că în momentul de față există copii care învață să povestească.

Ceea ce ar trebui însă să preocupe cadrele didactice care lucrează cu copiii pe aceste texte, ar fi ca ei să verifice în permanență dacă aceste texte nu cumva sînt învățate pe dinafară, ca papagalii. Pentru că important este să se înțeleagă textul, să se poată comunica în limba română. Numai comunicarea în limba română poate îmbogăți personalitatea celui care folosește această limbă. Orice limbă cunoscută în plus înseamnă un eu în plus, așa spunea marele Goethe și probabil că avea dreptate.

– De această dată nu v-ați ocupat numai cu povești, ci și cu folclorul muzical al românilor din Ungaria. Doamnă Nubert, ce fel de experiențe ați avut în acest domeniu?

– Eu, ca etnomuzicolog am fost pusă în situații foarte diferite, pentru că eu am experiențe în cercetarea românilor de peste graniță. Nu este prima cercetare pe care o fac. Am mai cercetat comunități de români din Voivodina și aproape tot arealul de sate de la Sudul Dunării, deci românii din Bulgaria. Sigur că ce pot eu să sesizez după experiențele avute este faptul că tradiția muzicală locală și la românii din Bulgaria sau cei din Voivodina, precum și aici în Ungaria prezintă o diluție, un fenomen care din păcate se dezinterpretează datorită multiplelor și diferitelor condiții în care au trăit românii în afara granițelor. Tot aici pot să remarc – și mă refer în special la satul Micherechi, unde am făcut cercetarea – faptul că există canale de transmitere foarte bine organizate, chiar dacă numai acele tradiționale, orale în totalitatea lor, adică de la bunici la nepoți, de la văr la verișor etc. Tot aici mă refer la două aspecte: în primul rînd la învățătorii care au cules folclorul din Micherechi. Sigur că nu toți copiii sînt tentați pentru a cînta, însă aceasta este o formă de educație și



Tradiții bihorene, prezentate de școlari

de păstrare a tradiției muzicale respective. Ceea ce m-a îmbucurat în mod deosebit, este că la Micherechi melodiile de joc sînt într-adevăr foarte bine păstrate, datorită faptului că există o simbioză cu jocul specific micherechean care a avut o lungă tradiție.

termeniul festivalurilor și concursurilor. Eu nu aș putea să mă arunc în niște afirmații privind viitorul pe care poate să-l aibă o tradiție muzicală, pentru că acest lucru este legat de mai mulți factori. În special mă refer la highiduși: dacă ei mor sau continuatorii lor pleacă din sat sau nu mai sînt intere-

– Ați venit în comunitatea românească să cunoașteți nu numai trecutul și tradițiile vechi, ci să aflați și despre situația de astăzi a povestitului, a cîntecului și a dansului popular. Pînă cînd se vor putea păstra în formă scenică aceste tradiții?

– Nu știu dacă experiența popoarelor, a națiunilor care trăiesc în Vestul Europei și care și-au pierdut de foarte multe sute de ani tradițiile ne va fi nouă de folos. În sensul că ele totuși încearcă să-și păstreze și astăzi tradițiile pe care le au, așa, le conservă prin in-

sați de muzica de joc, atunci s-ar putea să asistăm la o moarte dramatică a acestui gen, așa cum s-a întîmplat, de exemplu cu baladele de la Sudul Dunării. Acolo era o mare bogăție de balade românești, unde s-a întîmplat următorul fenomen: lăutarii bătrîni au murit și nu au mai avut pe nimeni care să le ia locul.

– Poveștile povestitorilor români din Ungaria, Purdi, Șimonca și Gurzău sînt înregistrate în primul rînd de folcloriști, scrise și adunate în mod special în niște colecții, dar nu sînt cărți de povești pentru copii. Oare nu ar trebui păstrate pentru viitor și în acest fel?

– În general trebuie să se păstreze povestitul și ca formă orală de exprimare. Chiar dacă copiii vor povesti niște basme, niște legende din aceste colecții sau dimpotrivă, vor povesti propriile lor întîmplări, vor povesti întîmplări trăite de părinții sau bunicii lor, important este însă să se povestească, să folosească oralitatea, pentru ca ei să aibă îndrăzneala și curajul de a se exprima românește.

Eva Iova

În grai viu

Am citit că...

Amu, apropiindu-să sărbătoarele dă iarnă, în sat la noi nu pre ieste zori dă zi dă la sfîrșit dă săptămînă cînd în sat, ctîr și d-odată, în mai multe locuri să nu auz fîvliri dă porci jundeți, așe dară osîndîi la „tocăniță”. No-amu, la noi disnotoru, cum îl numim noi tăietu porcului, îi o adevărată sărbătoare la care, cel pușin sara la cină, să adună, dă la mic la mare, întreaga familie. Așe s-o-ntîmplat asta și simbăta trecută, cînd junele mneu s-o hotărît să teie unu dintră cii trii grășuni dă păstă o maje. Mulțam Domnului că la ii, an dă an, asta o ajuns să dăvină o datină, că nu la tăț li să vujește să aibă dîn ce alele la tăiet.

Bogăt și dăstul că dimineața pă la șasă ceasuri tăț cei poftiț la disnotor am fost la locu potrivit, – da' nici unu dintră noi n-am uitat să le dorim la gazde cu voarba dîn bătrîni: „Să fie clisa grasă, s-o mînce gazdele sănătoși!”

Noroc că n-o fost nici pre frig, da' nici așe dă cald să nu ne putem vide dă treabă. După cite-on păhărel dă pălincă dă prune, henteșu în cîteva perșuri o și vigăzît cu grășunu – fără nici o problemă. Asta d-aceu fîn să v-o spun, dăuarece tumna-n zilele trecute am citit indeva că înt-on loc atunci s-o-ntîmplat o tragedie cu doi morț, cînd or vrut să omoară porcu cu ceva sculă cu electrică...

Cum zîc, meșteru nost tare iute o gătat cu porcu, da' și bărbafi cu treburile mai dăsamă d-afară. Așe io iute am ajuns să mă pun să mă hodinesc și s-aștept mneazăza în casa ce mare. În vreme asta

m-o cheretit în brîncă on jurnal d-a pruncului, în care iară am dat d-o veste tă' cam tristă, fiind vorbă că în Rusie, p-o bătrînă dă păstă șaptezăci dă ani u-o atăcat porcu flămînd, și-n așe măsură u-o rănit că nu u-o mai putut mîntui doctorii dă la moarte. Multe am auzît și multe am citit dă cînd mi-s, da' una ca asta încă nu.

No-amu, cînd o vînit vreme dă am mnezăzat, la masă, pîntră altele, am amintit io întîmplările citite dăcurînd, apu atîta i-o trăbuit la henteșu nost: s-o dat la povești cu pățanii dă pă vremuri, mai ales d-atunci cînd încă porci jundeți să pîrjoleu cu paie, nu c-amu, cu gaz dîn butelie.

No, n-am dă gînd să vi le povestesc pă tăte, – batăr că n-ar strîca dacă cineva le-ar aduna și pîntru urmași, – da' că și mai dădămult s-or întîmplat și baiuri dă tăț felu dacă porcu n-o fost împuns cu pricepere. Așe și la a lu' Moise bătrînu, cînd pruncu lui, Mihăiță, diminiața s-o sculat cam dăvreme, apu înainte d-a să prinde dă lucru o băut cu cîteva păhărele mai mult dîcît ar fi trăbuit, apu cînd o împus grășunu, nu ș-o dat sama că încă nu-i mort, da' iel i-o aprins paieale-n cap. Dă dureri, porcu s-o sculat și hai (!) cătă căzalu dă paie, paieale or prins foc, după paie și istalău, da' dacă nu vine ajutor dîn parte vecinilor, ctîr și casa li s-ar fi făcută prav și cenușe.

Așe dară mai bine să fie clisa grasă...

Vă dorește sănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

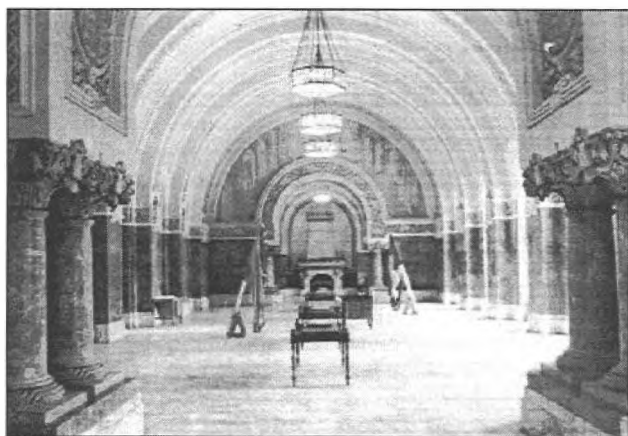
Fost-a ziua de 1 decembrie 1918, ziua când a răsarit soarele dreptății și libertății, al bucuriei și unității poporului român. Depănat pe caierul unei istorii de două ori milenară, actul de o nespūsă măreție și deosebită importanță de la Alba Iulia a fost o necesitate istorică, o împlinire a celui mai scump ideal: unirea tuturor românilor sub un singur stindard: tricolorul românesc.

Am trăit pe viu aceste momente. Eram tânăr, plin de entuziasm, împărtășind cu toată ființa marea dorință a românilor, unirea Ardealului cu România. Peste ninsoarea celor optzeci de ani de viață și ajunul unui apus demn și senin, re trăiesc cu aceeași emoție grandoarea zilei de 1 decembrie 1918.

În urmă cu șaiszeci de ani, la începutul lunii octombrie eram la Praga. Mi se încredințase o misiune pe lângă Consiliul Național Cehoslovac. După îndeplinirea ei, am plecat la Viena și de acolo la Budapesta. Cele câteva zile petrecute în capitala Ungariei mi-au prilejuit cunoașterea unora dintre fruntașii români care se străduiau să obțină libertatea românilor din Transilvania. Aici l-am cunoscut și pe protosinghelul *Ghenadie Bogoevici*, primul preot al parohiei ortodoxe române din Budapesta, înființată în cursul anului 1900. Chipul acestuia, personalitatea lui puternică, dragostea lui fierbinte pentru poporul român m-au impresionat foarte mult.

La Budapesta am participat la unele întruniri ale românilor ținute la hotelul „Cornul Vinătorilor”. În noaptea de 16 spre 17 octombrie am asistat la discuțiile aprinse în urma cărora a fost desemnat delegatul care să citească în parlamentul maghiar declarația Partidului Național Român prin care se aducea la cunoștința guvernului de la Budapesta și lumii întregi hotărârea nestrămutată a românilor ardeleni de a-și conduce singuri destinele. Cu inima plină de bucurie m-am reîntors la Arad. Aici, începând cu 2 noiembrie 1918, își stabilise sediul Consiliul Național Român Central, compus din

delegați ai Partidului Național și ai Partidului Social-Democrat. Este cunoscut faptul că în perioada premergătoare Unirii de la 1 decembrie, Consiliul Național Român a desfășurat o activitate intensă, de rezonanță istorică, fiind forul central de conducere a tuturor celorlalte consilii naționale din toate localitățile românești din Ardeal.



Sala în care s-a votat unirea Transilvaniei cu România

Tot în Arad s-a organizat și Comandamentul gărzilor naționale române, chemate să asigure ordinea publică, averea obștească și particulară și să apere poporul împotriva acelor care se opuneau afirmării libere a românilor ardeleni, realizării voinței sale naționale de a dobândi libertate și de a se uni cu frații lor români de dincolo de Carpați.

Reîntors la Arad, fiind militar, m-am înrolat în rândul gărzilor locale, al căror comandant, maiorul Vlad, mi-a încredințat misiunea să fiu însoțitorul lui dr. Ștefan Cicio Pop. În această calitate de „înger păzitor” am fost prezent permanent în casa acestui mare bărbat, asistând la majoritatea consfătuirilor ce se țineau la el, exceptând acele discuții „intime” purtate cu Vasile Goldiș. Îmi amintesc că, în după amiaza zilei de 7 noiembrie, membrii Comitetului executiv al Consiliului Național Român, împreună cu mulți intelectuali din oraș, au dezbătut ore în șir – în casa dr. Șt. Cicio Pop – problema tipăririi ziarului „Românul”. Reapariția acestui ziar a fost un adevărat triumf, în primul număr Consiliul Național Român publicând pe prima pagină „Manifestul către

națiunea română”. Și tot în acest ziar a apărut și mesajul „Către popoarele lumii” în care se exprimă cu fermitate dorința românilor din Transilvania de a fi „una cu întreg neamul românesc”.

Ca membru al gărzilor naționale am contribuit la organizarea și înarmarea acestora în localitățile Pil, G. Vârșand și Socodor, jud.

Arad. La Pil, spre pildă, forțe militare de ordine aretaseră 24 de fruntași români din comună, închizându-i în pivnița notarului. Am fost trimis să-i eliberez. Într-o noapte rece de noiembrie, imediat după sosirea mea în această localitate, uitînd de oboseală și foame, am reușit ca în câteva ore să înarmez vreo sută de români, din garda națională locală și am orînduit comandantul ei,

Participanți din părțile noastre la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia

Teodor Păcș, econom din Micherechi

Gheorghe Mureșan, econom din Bedeu

Teodor Păcș, preot din Peterd

Ioan Bodor, econom din Veched

Victor Domocuș, proprietar din Veched

după care m-am reîntors în Arad, împlinindu-mi cu bine misiunea.

Publicarea convocării Adunării Naționale la Alba Iulia a stîrnit un entuziasm și o bucurie generală de nescris. În grădina sufletului românesc din Transilvania floarea speranței de veacuri își deschidea cu vioiciune petalele sub mîngîierea caldă a soarelui dreptății și libertății.

Consfătuirile din casa dr. Ștefan Cicio Pop deveniseră interminabile. Acesta considera legitimă alegerea cetății lui Mihai Viteazul ca loc de întrunire a toată suflarea românească din Ardeal. Îi plăcea să numească orașul Alba Iulia „Mecca românismului”. Întrucît aici zac moaștele martirilor noștri Horea, Cloșca și Crișan, „aici – spunea el – este locul cel mai potrivit pentru a ne aduna și a striga de aci lumii întregi că sîntem hotărîți să scuturăm jugul secular și să ne unim cu frații noștri de pretutindeni”.

Cea mai dificilă problemă care a prilejuit discuții intense și o activitate susținută, a fost cea a transportului participanților la adunare. Circulau pe atunci puține trenuri, cu garnituri reduse și cu vagoane în stare jalnică, cu aspect de război prelungit. În rezolvarea acestei probleme, Consiliul Național român a găsit o înțelegere la directorul Căilor ferate regionale Timișoara, ing. Ispravnic șeful gării din Arad.

Plecarea spre Alba Iulia a fost stabilită pentru ziua de 30 noiembrie, zi posomorîtă, cu vînt aspru și ninsoare. Dacă afară era ger, în inimile tuturor românilor termometrul indica temperaturi foarte ridicate. Eu, însoțind pe dr. Ștefan Cicio Pop și pe ceilalți

Bichiș (azi în R.P. Ungară), conduși de dr. Măraș (avocat în Giula M.B.).

Sînt încredințat că nicio dată Alba Iulia nu a văzut atîta lume. Ziua de 1 decembrie 1918 a strîns pe platoul cetății lui Mihai peste o sută de mii de țărani, muncitori, intelectuali, reprezentanți ai românilor din toate colțurile Transilvaniei. Cîta filfirie de tricolor românesc! Clopotele celor două biserici ortodoxe chemau pe toți la slujba „reînvierii naționale”, iar bisericile s-au dovedit neîncăpătoare pentru oceanul de suflete ortodoxe române. Locțiitorul de mitropolit, Ioan I. Papp, episcopul Aradului, la otpustul Sfintei Liturghii, cu glasul cutremurat de emoție și cu ochii scăldați în lacrimi, a adăugat: „și a înviat și neamul românesc din Transilvania”, cuvinte de foc care n-au lăsat nici un ochi neumezit.

Nu pot uita momentul cînd Vasile Goldiș a citit proiectul de rezoluție prin care se făcea cunoscută aprobarea unanimă pentru Unirea Transilvaniei cu România. Acest moment a emoționat pînă la lacrimi. Întreaga suflare românească de la Alba Iulia s-a cutremurat de bucuria marelui eveniment: toți frații vor fi de acum înainte sub scutul unui singur drapel, tricolorul românesc! Uitînd de oboseală, frig și foame, toți am trăit clipe de neuitat. Suferințele îndurate de-a lungul a mai multor veacuri au fost uitate. Nimeni nu avea ochi pentru trecut, ci numai pentru ziua de mîine. Cei ce votaserăm Unirea știam că ne reîntoarcem acasă cu satisfacția împlinirii visului de aur al românilor, că sîntem purtătorii bucuriei, că de acum vom trăi, noi și copiii noștri, într-o țară liberă, românească. Știam că nu vom mai auzi niciodată și de la nimeni cuvinte de batjocură. Mi-a fost dat să trăiesc aceste clipe și mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu martorul zilei de 1 decembrie 1918.

Ilie Mișcuțu

(din Mitropolia Banatului, 1978, (Nr. 10-12, p. 654.)

*Originar din Giula, M. B.

(Extrase din cartea Mariei Berényi: *Românii din Ungaria de azi în presa română din Transilvania și Ungaria secolului al XIX-lea*)

După debutul grandios – și totodată supraincercat – din Capitală, în deplin acord cu întreprinderea-gazdă a săptămânalului românesc, și sprijinită mereu și de UDRU, activitatea de popularizare pe o scară cât mai largă a săptămânalului nostru, sub denumirea de „zilele Foi” (în unele cazuri „zilele presei românești”) a continuat să fie organizată, aproape sistematic, pe teren, deci în majoritatea localităților cu o populație mai însemnată de români. Experiențele acumulate în Capitală ne-au fost de învățătură în privința ce merită și ce nu merită să facem în scopul propagării Foi noastre, respectiv al popularizării



Încălecând pe biciclete, pionierii pornesc la drum cu fișele de colecționare (Micherechi)

emisiunilor în limba română la radio. Ca urmare, șirul de manifestări și programe l-am adaptat exigențelor reale ale redactorilor și cititorilor (ascultătorilor), așezând pe prim-plan folosirea limbii române în toate amănuntele organizatorice și de alt gen ale acestor autoprezentări, introducând în orarul zilelor festive și alte numere de program inedite, deci fără precedent în practica de până atunci.

Noua schemă

Dat fiind că, deja de la pornire, am fost hotărâți să cutreierăm toate comunele și satele românești, ni s-a impus ca cerință obligatorie să întocmim o schemă, – pe cât posibil constantă, – a desfășurării (a mersului) evenimentelor care trebuiau să aibă loc în cursul zilelor luate în vedere, de la care puteam aștepta să pună în mișcare comunitățile de limbă română interesate în abonarea, citirea (ascultarea) și răspîndirea (popularizarea) mijloacelor noastre de presă. Conștienți de ponderea acestei obliga-

Continuare pe teren

Ziua Foi Noastre – Zilele presei românești (II.)

„Popularizarea organului nostru de presă este o sarcină permanentă în șirul preocupărilor zilnice ale Redacției. Luceu firesc, gradul de răspîndire, măsura în care este cunoscut, citit și apreciat săptămânalul nostru în rîndul maselor de naționalitate română din patria noastră nu ne poate fi – și nici nu este! – indiferentă nouă, celor ce ne stră-

duim să redactăm din săptămînă în săptămînă opt pagini de lectură în limba noastră maternă. Această grijă, în ultima vreme, se concretizează în tot mai diverse forme de propagandă, în acțiuni odată mai modeste în formă și conținut, altele de o mai mare amploare, cum sînt, de pildă »Zilele Foi noastre«.” (Fn. 25 martie 1983, p. 1)

ții, noua inițiativă am formulat-o în așa fel ca ea să poată fi adaptată/variată potrivit cerințelor și posibilităților locale, plan care prevedea:

– gazdele să fie școlile

– spectacole culturale, pur românești, prezentate de elevii școlilor noastre, la care erau invitați în primul rînd părinții și apropiații micilor „artiști”, fără a fi exclus nimeni;

– anchetă de presă, avînd ca scop asigurarea unui schimb de păreri între gazetarii și cititorii (ascultătorii) mas-mediei românești de pe acele vremuri, manifestare introdusă de fiecare dată de cite un referat concis, menit să informeze asupra actualităților legate de mijloacele noastre de comunicație publică;

– recepție (modestă), în general la școală, ca moment prin care se terminau zilele presei românești.

Abateri semnificative

Firește, de la această schemă orientativă, în funcție de condițiile locale, în cele mai multe cazuri au survenit unele modificări – să le zicem specifice locului – prin care orarul zilei a devenit și mai variat, ca de pildă la Micherechi (4 noiembrie 1981): celor două reprezentante ale picturii noastre românești (Ana Condoroș și Maria Ardelean) li s-au atașat și doi amatori locali (Ioan Ruja și



Programul cultural din curtea școlii a atras un public numeros (Chitighaz)

locali, și în al treile rînd vernisaj de artă naivă a mai multor artiști plastici români;

Ioan Cioca) cu cîteva încercări promițătoare. La Chitighaz (23 aprilie 1982) ancheta de presă a fost „in-

trodusă” de un minunat instantaneu muzical, prezentat de taraful tinerilor micherecheni („Nepoții Covaci”). În cadrul programului cultural din Săcal (29 octombrie 1982) și-a dat con-



Vizitînd expoziția de fotografii (Bedeu)

cursul și corul pionierilor din Apateu, oaspeții interpretînd cîntece populare românești de toată frumusețea. La Bătania (29 aprilie 1983), alături de expoziția de artă naivă, au căpătat loc și o mulțime de țesături de artă populară, lucrări ale membrilor Clubului românesc local. În mica localitate bihoreană, la Bedeu, (28 octombrie 1983) afișele zilei presei românești au fost desenate de școlarii locali, iar expoziția de fotografii bedeuane s-a dovedit a fi surpriza zilei. Și la Aletea (5 octombrie 1984) a fost inaugurată o expoziție de fotografii, adunate din arhiva redacției, prezentînd aspecte din viața culturală, socială și economică a comunei populației de trei etnii.

Aprecieri

Micherechi: „Cu ocazia modestei recepții s-a formulat și s-a exprimat părerea generală de a continua și a organiza cît mai des acțiuni similare pe motivul simplu că săptămînă noastră și emisiunea în limba română de la radio merită această atenție.” (Fn. 13 decembrie 1981, p. 1)

Chitighaz: „Și toate acestea dovedesc încă o dată că strădania nu a fost zadarnică, ci dimpotrivă: șirul acestor acțiuni trebuie continuat pe linia experiențelor și a tradițiilor consolidate de pînă acum.” (Fn. 30 aprilie 1982, p. 7)

Bedeu: „Emeric Zsíros, profesor de limba română, făcînd unele aprecieri la adresa presei românești a remarcat însemnătatea căutării și găsirii unor contacte directe cu cititorii, și a cerut ca să repetăm cît mai des, să ne reîntoarcem cît mai urgent și la Bedeu cu acțiuni de genul celei actuale, căci astfel vom rămîne și pe mai departe »în slujba cititorilor«.” (Fn. 4 noiembrie 1983, p. 7)

Aletea: „Sînd de vorbă cu cîțiva cititori, părerea lor unanimă a fost că aceste în-

truniri sînt foarte utile, trebuie continuate și în viitor, deoarece ele contribuie la întărirea contactelor directe dintre redacție și cititori, la o și mai bună cunoaștere a preocupărilor lor, la editarea unui săptămînă și mai bogat în conținut și tehnoredactat la un nivel și mai înalt...” (Fn. 12 octombrie 1984, p. 1)

Încheiere

Fără-ndoială, e o treabă să inițiezi și să duci la bun sfîrșit un șir de acțiuni promițătoare de pionerat, și cu totul alta să apreciezi efectul, în întregimea lui, a faptelor întreprinse și apoi întreprinse de tine însuși... Astfel privind cele petrecute cu decenii în urmă sub semnul propagării presei românești în cadrul „zilelor Foi”, acum nu mai țin să fac un bilanț de amploare spre a recomanda sau a răspunde la întrebarea: oare ar merita sau nu să se reia firul acțiunilor de odinioară în spiritul său inițial? Înșirarea năzuințelor, enumerarea și descrierea aspectelor concrete sînt doar cîteva dintre criteriile unei decizii de viitor a urmașilor.

Alexandru Hoțopan

Fotbal

Fotbaliștii în vacanță de iarnă



Ca la fiecare sfârșit al sezonului de toamnă, și de data aceasta iubitorii fotbalului așteaptă să fie bine informați despre schimbările survenite în echipa preferată. În primele săptămâni ale vacanței, la fiecare club se vor organiza ședințe la care se vor discuta rezultatele obținute, se vor debata chestiuni personale, se vor propune diferite soluții tehnice. Nu în ultimul rând, se vor defini țelurile stagiunii de primăvară, se va stabili care loc ar fi de dorit și care sînt posibilitățile reale de calificare ale echipei.

În săptămînile următoare, în aceste coloane ale săptămînă-lui am vrea să informăm cititorii iubitori ai fotbalului despre cele mai noi schimbări, despre rezultatele ședințelor din cluburile noastre.

Ce se va schimba la Giula după ședința din 28 noiembrie?

Echipa Gyula Termál nu avea cu ce se mîndri în prima jumătate a actualei stagiuni. Acest lucru îl dovedește cel mai bine tabelul de calificare din campionatul NB II, Szabolcs Gabona-csoport, unde echipa

gyulană s-a calificat la coadă: 12. Gyula Termál 12 2 1 9 9-23 7 puncte

După schimbările din vară, la începutul sezonului, pe banca tehnică a stat Himler István, care cu unsprezecele giulan a realizat numai 1 (un) punct, după cele 6 (șase) meciuri jucate. La sfârșitul sezonului de toamnă, pe banca tehnică a ocupat loc Szentléleki Béla, care a „moștenit” o echipă subredă, decăzută, destrămată, fără încredere în forțele proprii și fără o condiție fizică antrenată.

– Domnule profesor, ai știut la ce te angajezi cînd ai preluat echipa?

– Da, bineînțeles. Dar am impresia, simt că pot ajuta și îmi dau seama că băieții sînt cu mult mai capabili decît au dovedit-o pînă acum. Ei știu mai mult și pot obține rezultate mult mai bune decît o dovedește tabela de calificare. Sarcina mea de la antrenamente ar fi mai degrabă să-i îmbărbătez, să-i ambiționez, fiindcă în privința tehnicii nu au probleme.

– Ce schimbări ai făcut?

– Am constatat că linia de apărare și mijlocașii sînt cam

leneși. De aceea am alcătuit linia de apărare din patru puncte.

– Ce alte probleme ai mai descoperit între timp?

– După ce am stat de vorbă individual, cu fiecare jucător, mi-am dat seama că ei nu sînt de aceeași părere cu mine. Același lucru l-am constatat și la antrenamente, cînd nu au lucrat așa din greu precum m-aș fi așteptat. Pe urmă, în cursul meciurilor, mulți dintre ei au fost faultați cînd mai grav, cînd mai puțin, ceea ce a însemnat că nu au jucat permanent. De pildă, Bócsik și Tóth nici nu au jucat în sezonul trecut.

– Din cele 6 meciuri îndrumate de tine, echipa a adunat 6 puncte. Cum te mulțumește acest lucru, raportat la capacitatea jucătorilor?

– Ținînd cont de punctul de unde au pornit, aș putea să mă declar mulțumit. Totuși, aș zice că ar fi putut, sau chiar ar fi trebuit, să adune un total de cel puțin 10 puncte, pentru a simți progresul, pentru a simți evoluția din jocul lor. Fiindcă au fost meciuri în care din indolență și din lene s-au pierdut punctele. Avem însă și jucători însuflețiți, conștiincioși: Steigerwald Ernő (portarul) și face întotdeauna datoria și aduce întotdeauna cea mai bună performanță. La fel, pot da exemplul pozitiv al altor jucători, cum ar fi Borusz S., Papp Cs., Csúz I. Lázók I., care au început stagiunea cam lejer, dar în urma antrenamentelor și al îndrumărilor mele au devenit jucători disciplinați, de nădejde. Kiss L. prin ținuta sa disciplinată și cu elanul său a dovedit că e vrednic de a juca în NB II.

– La ce te aștepti după ședința din 28 noiembrie?

– Nu pot răspunde concret la această întrebare. În orice caz, ar fi bine dacă ne-am putea întări echipa prin „întinerire”. Cei care nu mai sînt în stare sau nu vor să lupte intens, acelora le-am mulțumi pentru munca de pînă acum și ne-am îndrepta atenția asupra unor jucători mai tineri, de nădejde. Iar fiindcă în sezonul din primăvară avem posibilități favorabile, apreciez că avem toate șansele să ne calificăm pe poziții mai bune în NB II. Dar pentru asta ar fi necesare antrenamente regulate, disciplinate, în acest fel am deveni o echipă cu adevărat încheagată și competitivă.

I. Cozma

Hagi a demisionat

Selecționerul Gheorghe Hagi a renunțat la conducerea tehnică a echipei naționale, a declarat presei, încă luni, impresarul Ioan Becali.



Hagi și Mircea Sandu

Tehnicianul echipei reprezentative și-a motivat decizia cu faptul că Federația Română de Fotbal nu i-a oferit nici un fel de asigurări pentru a-și continua activitatea, a declarat agenției MEDIAFAX impresarul Ioan Becali. „Nu este vorba despre o demisie scrisă, ci de una verbală. Hagi a discutat, luni, la telefon, cu Mircea Sandu și l-a anunțat. Urmează ca la întoarcerea președintelui FRF din Coreea de Sud (unde participă la tragerea la sorți a grupelor CM 2002) să se stabilească toate amănunțele” – a spus Becali.

Conducerea FRF l-a ales în 26 iunie pe Gheorghe Hagi în funcția de selecționer, după ce premergătorul său, Ladislau Bölöni, a plecat de la Națională și a preluat conducerea tehnică a formației portugheze Sporting Lisabona. În scurta sa carieră de antrenor, legenda fotbalului românesc, în fruntea reprezentativei a înregistrat o singură victorie – contra Ungariei la Budapesta –, o înfrîngere și 3 meciuri egale. Însă bilanțul de 50% însă nu a fost suficient ca elevii lui să se califice la Mondialele din 2002. Deși a fost confirmat în funcția de

selecționer de către Comitetul Executiv al Federației Române de Fotbal, Hagi a fost nemulțumit de criticile care i-au fost aduse de unii oficiali federali după ratarea calificării și a decis să renunțe la postul său, dacă nu va primi anumite garanții privind activitatea sa în preliminariile pentru Euro 2004. Deocamdată nu se știe la ce garanții s-a referit tînărul antrenor, dar se cunoaște că relația lui cu președintele Mircea Sandu nu era nici pe departe ideală. După dubla manșă cu Slovenia, conducătorul federal i-a impus să se perfecționeze ca antrenor. Pe Sandu mulți îl consideră ca un principal vinovat pentru anomaliiile din campionatul intern. Presa și suporterii i-au pus chiar porecla de Nașul, denuire care face trimiteri la condițiile mafiotice din fotbalul românesc. Despre urmașul lui Hagi la postul de selecționer, deocamdată nu se știe mai nimic.

Echipa României a fost prima formație antrenată de Hagi după ce acesta a renunțat la cariera de jucător, la sfârșitul sezonului 2000/2001.

Ștefan Crăsta

Trei medalii cucerite în Franța

Gimnasta română Andreea Răducan a cîștigat, duminică trecută, două medalii de aur și una de argint în concursul pe aparate din cadrul ediției a XIII-a a Trofeului Massalia, organizat la Marsilia – informează agenția de presă AFP. Răducan a cîștigat proba de bîmă, acumînd 9.625 puncte, întrecînd-o pe compatrioata sa Silvia Stroescu (9.563 puncte), clasată pe locul al doilea, și pe rusoaica Ana Pavlova (9.463 puncte), medaliată cu bronz.

Andreea Răducan, campioană mondială la sol și bîmă, s-a impus și în cadrul probei de sărituri, fiind notată cu 9.363 puncte. Medalia de argint din această probă i-a revenit româncei Sabina Cojocar (9.238 puncte), în timp ce pe locul al treilea s-a situat Ana Pavlova, cu 9.231 puncte. În proba de sol, Răducan s-a clasat tot pe locul al doilea, cu 9.350 puncte, fiind întrecută de brazilianca Daniele Hypolito (9.525 puncte). Silvia Stroescu a ocupat poziția a patra în clasamentul acestei probe, obținînd 9.288 puncte. În proba de paralele din cadrul Trofeului Massalia, Silvia Stroescu s-a clasat pe locul al cincilea, acumînd 8.713 puncte. Medalia de aur la acest aparat a revenit rusoaicei Ludmila Ejova (9.588 puncte).

(Pe baza informațiilor MEDIAFAX)

Câșlaru a colecționat medalii la Edmonton

Înotătoarea română Beatrice Câșlaru a cucerit trei medalii: una de aur și două de argint, în cadrul Cupei Mondiale de la Edmonton, disputată vineri și sîmbătă – relatează Agenția AFP. Câșlaru s-a impus în cadrul probei de 400 metri mixt, fiind cronometrată cu 4 minute, 43 de secunde și 72 de sutimi. Pe locul al doilea s-a situat canadianca Liz Warden (4 minute, 46 de secunde și 13 sutimi), în timp ce pe poziția a treia s-a clasat sportiva italiană Veronica Massari (4 minute, 48 de se-

cunde și 16 sutimi). Înotătoarea română a terminat proba de 200 metri bras pe locul al doilea, înregistrînd un timp de 2 minute, 27 de secunde și 30 de sutimi. Această probă a fost cîștigată de Sarah Poewe, din Africa de Sud, cronometrată cu 2 minute, 26 de secunde și 50 de sutimi. În proba de 200 metri mixt, Câșlaru, care a realizat timpul de 2 minute, 14 secunde și 83 de sutimi, a fost învinsă de canadianca Liz Warden, care a ocupat primul loc, cu timpul de 2 minute, 14 secunde și 4 sutimi.

ROMÂNIA

Luni 3 decembrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize 11.30 Știrile de sâmbătă asta (R) 12.00 Tezaur folcloric (R) 12.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Istorie polemică 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Interes general 17.30 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Iartă-mă! 20.30 Serial. Nicodată nu e prea târziu! 21.30 Față-n față 22.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Documentar 23.45 Marele Jazz 0.45 Jurnal (R) 1.15 Interes general (R) 2.15 Iartă-mă! (R) 3.15 O vedetă populară (R) 4.15 Față-n față (R) 5.15 Știrile de sâmbătă asta (R).

Marti 4 decembrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.20 Serial (R) Justițiar 8.00 Iartă-mă! (R) 9.10 Serial (R) Nicodată nu e prea târziu 10.10 TVR Timișoara 12.00 Ghici cine vine la tine... (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Față-n față (R) 15.00 Cronica 16.00 Feminin 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial (R) Justițiar 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Film. Oferta 21.15 Amprente 21.30 Frontal 22.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Lumea dansului 24.00 Feminin (R) 0.50 Jurnal (R) 1.20 Istorie polemică (R) 2.15 Film. Babilon în Brooklyn 3.45 Frontal (R) 4.45 Debut 50 Plus (R).

Miercuri 5 decembrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.10 Serial. Justițiar 8.00 Film. Oferta (R) 9.45 Amprente (R) 10.00 TVR Cluj 12.00 Nu uita că ești român (R) 12.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Bucuriile muzicii 15.00 Panorama 16.00 Medicina pentru toți 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Film. Inimă păcătoasă 20.30 Cu ochii n. 4. 21.30 Recurs la morală 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Infomania 24.00 Poveste de dragoste (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Bucuriile muzicii (R) 2.15 Medicina pentru toți (R) 3.00 Cu ochii n. 4. (R) 4.00 Recurs la morală (R) 5.00 Nu uita că ești român (R).

Joi 6 decembrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.10 Serial (R) Justițiar 8.00 Film (R) Inimă păcătoasă 9.00 Cu ochii n. 4. 10.00 TVR Iași 12.00 Muzica e viața mea! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Documentar (R) 14.15 Eveniment 15.00 Conștiința 16.30 Panorama 16.00 Vino să vezi! 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 Serial. Becker 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Film. Schimanski 21.05 Reflecții rubere 21.20 Euroatlantica 22.25 Jurnalul de noapte 22.50 Profesiunii 24.00 Vino să vezi! (R) 0.40 Jurnal (R) 1.15 Reflecții rubere (R) 1.30 Eveniment (R) 2.15 Film. Coșmar cu gust de realitate 3.45 Euroatlantica (R) 4.45 Marele Jazz (R).

Vineri 7 decembrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.20 Serial (R) Justițiar 8.10 Film. Schimanski (R) 9.45 Reflecții rubere (R) 10.00 TVR Craiova 12.00 Euroatlantica (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drepturile omului 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Conștiința 16.00 Poveste de dragoste 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. Justițiar 18.15 Știri 18.35 România politică 18.39 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Ploaia de stele 21.00 Știrile de sâmbătă asta 21.30 Serial. Amy 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Film. Dispariție periculoasă 0.35 Jurnal (R) 1.05 Drepturile omului (R) 2.05 Ploaia de stele (R) 3.40 Știrile de sâmbătă asta (R) 4.10 Serial (R) Amy 4.55 Lumea dansului (R).

Sâmbătă 8 decembrie
6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Garajul lui Ziggy 9.30 Serial. Frumoase școli 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.44 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 13.30 Film. Cenușăreasa 15.00 Garantul 100% 16.00 Ora G 17.00 Telescopedia 18.00 Muzica e viața mea! 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Surprize, surprize... 21.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Și cai se împușcă, nu-i așa? 0.15 Garantul 100% (R) 1.15 Jurnal 1.45 Telescopedia (R) 2.45 Știrile de sâmbătă asta (R) 3.15 Auto Club (R) 4.00 Debut 50 Plus (R) 5.00 Ceasul deșteptător (R).

Duminică 9 decembrie
6.00 Universal credinței! 8.00 Desene animate 8.45 Serial. Zorro 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni până duminică 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 14.10 Donald bătușul 15.00 Bun de tipar! 16.15 Aromă de duminică! 16.30 Bravo, Bravissimo! 18.00 Napoleon 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Ghici cine vine la tine... 20.30 Film. Romy și Michelle, două tipe păguboase 22.09 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 22.10 Jurnalul de noapte 22.30 Bravo, Bravissimo 23.00 Bun de tipar (R) 1.15 Jurnal (R) 1.45 Ghici cine vine la tine...? (R) 2.45 Muzica e viața mea (R) 3.45 Tezaur folcloric (R) 4.45 Ora G (R).

TVR

Luni 3 decembrie
6.00 Ferra (R) 7.00 Clepsidra cu imagini 7.30 Cafeaua de dimineață 8.30 Serial. Tribul 9.00 Serial (R) Magicianul 9.30 Serial (R) Zdreanța veselă 10.00 Știri 10.05 D'ale lu' Mitică (R) 11.05 Jara pe piatră (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.10 Oprea obligatorie 15.30 Magazin pentru tineret 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Răscuci 17.30 Știri 18.30 Alea cu Ghimpi (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonea 19.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o 20.00 Puls 20.01 20.30 Reforma la bani mărunți 21.00 Telegiurnal 21.30 Teatrul TV prezintă: Ce zi frumoasă! 23.15 Festivalul internațional de ghită clasică 23.55 Serial (R). Băieți buni, băieți răi 1.05 Serial (R). Drumul spre Avonea 1.55 Telegiurnal 2.25 Film (R). Școala de dans 5.15 TVM Mesager.

Marti 4 decembrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Documentar 9.25 On line (R) 10.00 Știri 10.05 Magazin pentru tineret (R) 11.05 Afaceri la cheie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Toți împreună 14.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.35 Puls 20.01 (R) 16.05 Spectacolul lumii 16.35 Serial (R). Tribul 17.00 E dreptul tău! 17.30 Știri 17.40 Cinematograful, o istorie vie 18.30 Campionatul mondial de handbal feminin: România-Spania 20.00 Fete 20.10 Serial. Insula visurilor împlinite 21.00 Telegiurnal 21.30 Film. Pentru patrie 23.45 Cinematograful, o istorie vie (R) 0.40 Handbal feminin: România-Spania 2.15 Telegiurnal (R) 2.45 Serial (R). Insula visurilor împlinite 3.30 Film (R). Pentru patrie 5.15 TVM Mesager.

Miercuri 5 decembrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Lumea lui Chiț-Chiț (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 11.55 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 13.55 Știri 14.00 Toți împreună 14.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Reforma la bani mărunți (R) 15.30 Sport plus 16.30 Campionatul mondial de handbal feminin: România-Anglia 18.00 Documentar 18.30 Pe urmele dragonului 19.00 Serial. Drumul spre Avonea 19.45 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.10 Insula visurilor împlinite 21.00 Telegiurnal 21.30 Cinematograful de artă. Sîmul și luna 23.00 Remix 24.00 Pe urmele dragonului (R) 0.30 Serial (R). Drumul spre Avonea 1.15 Documentar (R) 1.45 Veni, Video, Vicii (R) 2.00 Telegiurnal (R) 2.30 Serial (R). Insula visurilor împlinite 3.15 Puls 20.01 (R) 3.45 Cinematograful de artă (R). Sîmul și luna 5.15 TVM Mesager.

Joi 6 decembrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate (R) 8.30 Serial. Tribul 9.00 Prietenii lui Pitocot (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Tradiții (R) 10.30 Medalion de interpret (R) 11.00 Călătorind prin țară (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Toți împreună 14.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Din coasta Evei 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Afaceri la cheie 17.30 Știri 17.35 Documentar 18.30 Alea cu Ghimpi (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonea 19.40 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.05 Supranaturalul 21.00 Telegiurnal 21.30 Film. Jocul puterii 23.05 Sport plus (R) 0.05 Documentar (R) 1.00 Serial (R). Drumul spre Avonea 1.50 Reforma la bani mărunți (R) 2.20 Telegiurnal (R) 2.50 Supranaturalul (R) 3.40 Film (R) Jocul puterii 5.15 TVM Mesager.

Vineri 7 decembrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Paradisul de lângă noi (R) 9.30 E dreptul tău! (R) 10.00 Știri 10.05 Din coasta Evei (R) 11.05 Mit și istorie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Remix (R) 15.05 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.20 Alea cu Ghimpi 15.35 Camera de gardă 16.05 Patrimoniul 16.35 Jara de piatră 17.05 Serial (R). Tribul 17.30 Misterul telefoanelor mobile 18.15 Arabii din Noua Caledonie 18.45 Serial. Drumul spre Avonea 19.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.00 D'ale lu' Mitică 21.00 Telegiurnal 21.30 Film. Iubirea ca o armă 23.15 Pop Club 1.55 Serial (R). Drumul spre Avonea 2.30 Telegiurnal 2.40 Reforma la bani mărunți (R) 3.10 Răscuci (R) 4.15 Pop Club (R) 5.15 TVM Mesager.

Sâmbătă 8 decembrie
6.00 Călătorind prin țară (R) 6.50 Veni, Video, Vicii (R) 7.10 On line 7.40 Arta apărării 8.10 Desene animate 9.30 Arca lui Noe 10.00 Lumea lui Chiț-Chiț 10.45 Serial. Magicianul 11.15 Serial. Zdreanța veselă 11.40 Serial. Avocați și asociați 12.35 Atlas 13.15 Documentar 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la cratiță! 15.05 Fete 15.10 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.00 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.30 Serial. Parohia din Dibley 17.00 Călătorind prin țară 17.30 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mărit 18.30 Campionatul mondial de handbal feminin: România-Congo 20.00 Serial. Viața fără mânuși 21.00 Știri 21.05 Serial. Primul val 21.50 Despre viață și sex 22.35 Film (R). Iubirea ca o armă 0.20 Planeta singuratică 10.05 Serial (R). Viața fără mânuși 2.00 Despre viață și sex (R) 2.45 Campionatul mondial de handbal feminin: România-Congo 4.15 Serial (R). Primul val 5.00 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 5.25 TVM Mesager.

Duminică 9 decembrie
6.00 Atlas (R) 6.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferra 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Pitocot 10.45 Serial. Magicianul 11.10 Serial. Zdreanța veselă 11.40 Câștigă meseriași 15.30 Serial. Scurte povestiri cinematografice 16.05 Spectacolul lumii 16.30 Campionatul mondial de handbal feminin: România-Ungaria 18.00 Serial. E timpul să mă mărit 18.30 Film. O dragoste imposibilă 20.10 Serial. Mercury 21.00 Știri 21.05 Serial. Primul val 21.45 Despre viață și sex 22.30 Film. Sub pază 24.00 Campionatul mondial de handbal feminin: România-Ungaria (R) 1.30 Serial (R). E timpul să mă mărit 1.55 Serial (R). Mercury 2.40 Film (R). O dragoste imposibilă 4.15 Serial (R). Primul val 5.00 Paradisul de lângă noi 5.25 TVM Mesager.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

3 DECEMBRIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

4 DECEMBRIE, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

5 DECEMBRIE, MIERCURI (redactor: Monica Rocsin)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

6 DECEMBRIE, JOI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

7 DECEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foaia românească” 10.52: Avangarda „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la românii din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Vișeu 11.50: Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

8 DECEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50: Recomandări culturale 15.00: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.30: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

9 DECEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrecin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

5 decembrie 2001 (m1 ora 13.30)

Reluare: 8 decembrie 2001 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

Programul comunității românilor din Ungaria de această dată vă invită să urmăriți un reportaj despre cel de-al XI-lea Simpozion, organizat la Giula de Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria. Se va prezenta noua carte a Anei Radici Repisky, cu titlul „Rupte din suflet” și va difuza un scurt reportaj despre orele de catehizare de la Micherechi. În afară de temele propuse, bineînțeles, nu vor lipsi nici știrile și informațiile săptămîinii.

Realizator: Aurel Becan

Sponsorul nostru

tiszanel



Emisiunea în limba română

24 de ore din 24 pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro

e-mail: ro@rri.ro

Tel./fax: 00401-3142118



ESENȚA MIȘCĂRII

În Ungaria
în două localități:
la Bichișciaba și la Nagylak

FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

„Nici nu vă puteți, încă, da seama de ceea ce vă las eu!”

Constantin Brâncuși (1876–1957)



„Era în 1904 când Constantin Brâncuși, la vârsta de 28 de ani, sosea pe jos la Paris, unde avea să rămână până la sfârșitul vieții, în 1957. În această jumătate de secol, la Paris, s-au impus și au schimbat cursul tradițional al artei numeroși artiști deveniți figuri ilustre și simboluri ale artei moderne: Matisse, Léger, Picasso, Kandinsky, Salvador Dali, Chagall, Archipenko și, nu printre cei din urmă, Constantin Brâncuși.

Închis în magicul lui atelier de sculptură, ca Faust în laborator sau ca strămoșul

său trac în austeritatea mistică a altarului, Constantin Brâncuși, deși atent la afirmarea noilor curente artistice – fovismul, cubismul și abstracționismul – s-a izolat, făurindu-și un drum propriu în artă.

Brâncuși a creat, cu profunzimea unui spirit iremediabil întors spre sine, o suită de sculpturi unice, inegalabile în formele lor simplificate până la limita abstracției, aflate însă în corespondență intimă cu forțele naturii și tainele infinitului.

Constantin Brâncuși, ar-

Rugăciunea



tistul izolat și refractar, totodată modern și novator în sculpturile lui, a fost atașat – în mod paradoxal – spiritualității trecutului. Homer, Socrate, Platon, Aristofan, aforismele lui Hipocrate, versurile lui Milarepa i-au fost la îndemână, ceea ce l-a determinat pe Erik Satie să-l numească *fratele lui Socrate*. Nu întâmplător una din sculpturile lui avea să poarte denumirea *Socrate*. Fără o polemică inutilă, el afirma: „Nu sînt nici suprealist, nici cubist, nici baroc, nimic asemănător. Eu, cu noutatea mea, vin dintr-o lume foarte veche.” (...)

La Paris, expune prima dată în 1906, avînd să fie remarcat de Auguste Rodin, care se arată dispus să-l primească în atelierul său.

Brâncuși, deși îl admirase și suferise influența maestrului, refuză, rostind faimoasele cuvinte: „La umbra marilor arbori, nu crește iarba”.

Este atras de tumultul artistic din cartierul Montparnasse și se alătură grupului tînăr din cartier, legînd prietenii cu Modigliani, Henri Rousseau, Apollinaire, Max Jacob, Walter Pach și Marcel Duchamp. În atmosfera entuziasată și non-conformistă din Montparnasse, Brâncuși are revelația că secolul al XX-lea este deschis noilor căutări artistice. Astfel, el începe să refuze dominația modelului. (...)

Atrăși de jocul luminilor și de strălucirea fascinantă a sculpturilor lui Brâncuși, vizitatorii atelierului înțelegeau că ele sînt făcute pentru a da bucurie oamenilor. Le-o spunea chiar Brâncuși: „În artă, ceea ce importă este bucuria”. Cu sculpturile trebuie să te joci, deoarece, continuă artistul, „cînd nu mai sîntem copii, sîntem deja morți”.

Socrate susținea că viața are drept scop fericirea și bucuria. Sensul în care Brâncuși – mare admirator al filozofului grec – a conceput bucuria nu a fost o manifestare exterioară, ci o exprimare, înlăuntrul ființei noastre, a descoperirii esenței și adevărului. (...)

În toate operele sale, artistul s-a simțit atras de misterioasele forțe ale Universului, de formele primordiale și de forma în sine a lucrurilor. Brâncuși a fost preocupat de semnificațiile miturilor indiene, de mitologia greacă și de eroii săi și a venit la Paris purtînd în traistă legendele străbune românești.

„Brâncuși, scrie Giulio Carlo Argan, aparține artei

Cocoș salutînd Soarele



românești nu pentru că a înțeles valoarea decorativă a motivului popular, nu numai pentru că măiestrele folclorului plutesc, măreț și trainic, deasupra sculpturii lui. Dar universalitatea artei lui Brâncuși înseamnă capacitatea de a revela unor oameni aparținînd zonelor diverse de cultură, nu numai un univers exotic, pitoresc și straniu, ci o lume spirituală familiară lor.”

Mircea Deac

Masa Tăcerii



Din aforismele lui Brâncuși

„Nu trebuie să fie respectate sculpturile mele. Trebuie să le iubești...”

„Lucrurile nu sînt greu de făcut. Ceea ce este cu adevărat greu este de a ne pune în starea de a le face.”

„Iubirea cheamă iubire și ea. Nu este atît de important ca să fii iubit, cît să iubești tu, cu toată puterea și cu toată ființa.”

„Arta trebuie să apropie, nu să îndepărteze; să umple, nu să sape prăpastii în bielele noastre spirite, și așa îndestul de răscolite de întrebări...”

„Să crezi ca un zeu, să poruncești ca un rege, să muncești ca un sclav.”

„Anticii spuneau să îți iubești destinul? Eu mi-am iubit și nu mi-am părăsit niciodată strămoșii și filosofia lor, a naturaleții. Nu sînt străbunii destinul nostru?”

FOAIA
românească

30 NOIEMBRIE 2001

www.foaia.hu

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apanja a saptaminalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.